

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา โดยการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา และพัฒนากระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา โดยการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในชุมชนและสถานการณ์เบื้องต้น ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำมาวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสถานการณ์ความสงบในจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นที่ 2 การศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นกับประชาชน

ขั้นที่ 3 การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตอนที่ 2 การกำหนดแนวทางการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรมกับหลักสูตรเพื่อสร้างให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลเพื่อกำหนดกระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

1. ประสบการณ์ต่อกระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

2. ประสบการณ์ต่อกระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ความสามารถทางภาษาของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

3. ประสพการณ์ต่อกระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ความสามารถทางการพยาบาลของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

4. ประสพการณ์ต่อกระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

5. ประสพการณ์ต่อกระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการเข้าใจความแตกต่างของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

6. ประสพการณ์ต่อกระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการพยาบาลของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

7. ประสพการณ์ต่อกระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการใฝ่เรียนรู้ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

8. ประสพการณ์ต่อกระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านภาวะของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

ขั้นที่ 2 การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

1. การนำกระบวนการที่ได้มาออกแบบรายวิชา ออกแบบกิจกรรมพัฒนานักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร สำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ไปใช้ในการพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

2. การวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

ตอนที่ 3 การกำหนดกระบวนการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา โดยการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม

ขั้นที่ 1 การสร้างกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรมเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ จากผลการบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมพัฒนานักศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การศึกษาความเหมาะสมของการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ขั้นที่ 3 การปรับปรุงให้ได้กระบวนการที่สมบูรณ์

เนื่องจากในระยะเวลาที่รวบรวมข้อมูลวิจัย เป็นช่วงเวลาที่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบที่รุนแรง มีการทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ เผาสถานที่ราชการและสถานีนอนาภัย เพื่อความปลอดภัย

ของผู้ให้ข้อมูลหลัก จึงตกลงระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลัก เรื่องการไม่เปิดเผยผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งชื่อ สกุล ตำแหน่ง การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยใช้ตำแหน่งและเลขที่กลุ่มแทนผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในชุมชนและสถานการณ์เบื้องต้น ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี ยะลา

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อสถานการณ์ความไม่สงบใน
จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งผลกระทบทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับ
ประชาชน เพื่อให้ทราบถึงบริบทเบื้องต้นของชุมชน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร
ระดับสูงของส่วนราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในจังหวัดยะลา จำนวน 4 คน คือ
สาธารณสุขอำเภอ ผู้บริหารโรงพยาบาล หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลจังหวัดและโรงพยาบาล
ชุมชน ผู้นำชุมชนในจังหวัดยะลา จำนวน 4 คน ผู้รับบริการในสถานบริการ จำนวน 4 คน และ
อาจารย์พิเศษ จำนวน 1 คน รวม 13 คน ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ ผลการศึกษานำเสนอ
ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสถานการณ์ความสงบใน จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อสถานการณ์ความไม่สงบ
ที่เกิดขึ้นในจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ทราบถึงบริบท
เบื้องต้นของชุมชน

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ประชาชน
ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม รองลงมา คือ นับถือศาสนาพุทธ และอื่น ๆ
ชาวมุสลิมส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตตามหลักการคำสอนแห่งศาสนา และความเชื่อของวัฒนธรรมที่สืบทอด
กันมากจากอดีต รวมทั้งมีประวัติศาสตร์อันยาวนานเกี่ยวกับความเป็นมุสลิมในพื้นที่ มีผลให้
บางกลุ่มของประชาชนในพื้นที่นำความแตกต่างและหลากหลายของความเชื่อมาเป็นข้ออ้างในการ
ก่อความไม่สงบ มีการวางระเบิด การยิง การฆ่าผู้บริสุทธิ์เป็นจำนวนมาก จากการวิเคราะห์ข้อมูล
ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดมีประสบการณ์ที่เหมือนกัน คือ สถานการณ์ในจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นบริบท
เดียวกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความรุนแรงมากขึ้นทั้งรูปแบบและวิธีการ จะแตกต่างกันบ้าง
เพียงเหตุผลสนับสนุน ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักรายละเอียด ดังนี้

“เหตุการณ์เช่นนี้มันรุนแรงจริง ๆ เพราะในอดีตไม่เคยมีการทำร้ายพระซึ่งเป็นตัวแทน
ของศาสนา...ลูกเล็กเด็กแดงคนเฒ่าคนแก่ไม่เกี่ยวกันเลย...เดี๋ยวนี้มันแย่มาก...” สาธารณสุขอำเภอ

“ความรุนแรงมากขึ้นเพราะทางการทหาร จะตามแผนการของผู้ก่อการร้ายไม่ทัน เหตุการณ์เดิม ๆ ก็เกิดขึ้นวนเวียนกัน Car Bomb (การวางระเบิดในรถยนต์) ที่นั่นแล้วตามด้วย Second Bomb (การวางระเบิดลูกต่อมาในสถานที่เดียวกัน)”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“เคยคิดว่าเป็นพยาบาลไม่ใช่เป้าหมาย แต่เดี๋ยวนี้การทำร้ายไม่เกี่ยว.... ไม่เลือกเวลากันแล้ว เข้า สาย บ่าย เย็น ก่อเหตุหมด”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“พวกก่อการร้ายก็พยายามจะให้วิธีการที่โหด ๆ ได้ออกโทรทัศน์ด้วย ก็ดูอย่างที่ว่าระเบิดหน้าสถานีรถไฟ วางลูกแรกเอาไว้ระเบิดแต่ไม่มีอะไร พอหลังจากลูกแรกระเบิด พวกตำรวจ นักข่าว ไทยมุงก็มากันเต็มเพราะอยู่หน้าสถานีรถไฟ น่ากลัวจริง ๆ”... ผู้นำชุมชนคนที่ 1

“สถานการณ์รุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม เพราะชาวบ้านเสียชีวิตเพิ่มขึ้น วิธีการก็ไม่ค่อยเกรงกลัวอำนาจรัฐ เดี่ยวทหารคนนี้ถูกยิง เดี่ยวตำรวจโรงพักนี้ถูกยิง”... ผู้นำชุมชนคนที่ 3

“วิธีการของการก่อการร้ายก็รุนแรงมากขึ้น....มีการวางระเบิดไว้ในรถมอเตอร์ไซด์ พอทหารก็ระเบิดเข้าไปอีกลูกก็ระเบิดทหารคนนั้นตาย”... ผู้รับบริการคนที่ 1

“เหตุการณ์รุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เกิดขึ้นทุกวัน ไม่เลือกเวลา....มีทั้งคนเจ็บคนตาย คนในหมู่บ้านก็เป็นโรคหวัดผวกกันหมด”... ผู้รับบริการคนที่ 4

“ขึ้นไปอิงเจ้าหน้าที่ถึงบนสถานีอนามัย...สถานการณ์แย่ลงกว่าเดิมมาก”... อาจารย์พิเศษ

ข้อสรุปจากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 13 คน คือ สถานการณ์ในสามจังหวัดภาคใต้มีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในด้านรูปแบบและวิธีการของการก่อการร้าย เวลาของการปฏิบัติการ และการวางแผนของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ

ขั้นที่ 2 การศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นกับประชาชน จากข้อมูลและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก สรุปได้ว่าสถานการณ์ความไม่สงบรุนแรงมากขึ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน เศรษฐกิจ สุขภาพด้านร่างกาย สุขภาพจิต จิตสังคม ความเชื่อและจิตวิญญาณ คุณภาพการบริการ และความรู้สึกแตกแยกของประชาชน นำเสนอแต่ละผลกระทบตามลำดับ ดังนี้

1. ผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักของสถานการณ์ความไม่สงบประการแรก คือ ผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เนื่องจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีผลให้เกิดความกลัวใน ความไม่ปลอดภัยต่อชีวิต ประชาชนส่วนใหญ่ไม่กล้าออกจากบ้าน กระทบต่อการดำรงชีวิตโดยปกติ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก รายละเอียดดังนี้

“งานศพของคนไทยพุทธเมื่อก่อนกว่าจะสวดศพกันก็เกือบสองทุ่มเดี๋ยวนี้นะไม่เกินหกโมงเย็น สวดกันเสร็จเรียบร้อย เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี”... สาธารณสุขอำเภอ

“วิถีชีวิตที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป....เมื่อก่อนคนยังไปโน่นไปนี่ ตอนเย็น ๆ บางครอบครัว ชอบพาลูกไปเที่ยวตามสวนสาธารณะเดี๋ยวนี้นะไม่ค่อยมีคนออกไปไหน”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“วิถีการดำรงชีวิตของคนเปลี่ยนไป เมื่อก่อนคนที่อาศัยในจังหวัดยะลาเป็นคนที่ชอบ ออกกำลังกายมาก....เดี๋ยวนี้นะคนออกกำลังกายน้อยลงจนแทบไม่มี....ความสุขในชีวิตของคนหมดไป ต่างคนต่างอยู่ในบ้าน”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“เดี๋ยวนี้นะแทบไม่มีคนไปจับรดเล่นกันเลย คนกลัวกันหมด”... ผู้นำชุมชนคนที่ 2

“ความเป็นอยู่เปลี่ยนไป.....การไปซื้อข้าวของเครื่องใช้ต่างๆเมื่อก่อนจะเดินเลือกโน้น เลื่อนี่ เดี๋ยวนี้นะแทบไม่มีการเลือกอะไรเลย เจอของที่ต้องการก็ซื้อเลย”... ผู้รับบริการคนที่ 4

“การทำกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ เปลี่ยนไปมาก การมีจิตประจำวันเปลี่ยนไปหมดแล้ว ตอนนี้อยู่ที่ทำงาน กลับบ้าน การพักผ่อนหย่อนใจแทบไม่มีแล้ว”... อาจารย์พิเศษ

2. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักของสถานการณ์ความไม่สงบประการต่อมา คือ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประชาชนที่อาศัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เพราะเมื่อประชาชนไม่กล้าออกจากบ้านไปไหน มีผลต่อการไปประกอบอาชีพ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพการทำสวนยางและสวนผลไม้ เมื่อประชาชนกลัวต่อความไม่ปลอดภัยในชีวิต มีผล ให้การทำมาหากิน การค้าขายลดลง กระทบต่อรายได้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก รายละเอียดดังนี้

“คนที่ออกไปตัดยางถูกยิงเสียชีวิต บางรายถูกฆ่าตัดคอเสีย ราคายางขึ้นก็ไม่มีประโยชน์ กับชาวบ้านเลย...ราคาผลไม้ก็ตกต่ำด้วย ธุรกิจต่าง ๆ แย่ไปด้วย”... สาธารณสุขอำเภอ

“ผลไม้ถูกมาก...รายได้เข้ามาน้อย กระทบต่อเศรษฐกิจ”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“ออกไปตัดยางก็มีข่าวว่ามีคนถูกยิงตาย มีคนถูกฆ่าตัดคอ.....รายได้ก็ไม่ได้อยู่แบบผ่านไป วัน ๆ.....พอคนขายของไม่ค่อยได้เศรษฐกิจก็ไม่ดี”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ชาวบ้านที่สวนยางออกไปอยู่ในเมืองกันหมด ขาดรายได้ไปมาก ส่วนชาวสวนผลไม้ ก็ไม่มีใครกล้าเข้าไปเก็บผลผลิต ปล่อยให้หั่นได้ดั้น”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“ผลไม้ราคาตกลงมาก ลองกองถ้าไปซื้อถึงสวนก็โลละ 5-6 บาทเอง....ขายก็ไม่ได้ราคา คนมีเงินลดลง การค้าขายลดลง รายได้คนในพื้นที่ก็ลดลง”... ผู้นำชุมชนคนที่ 3

“ชาวบ้านไม่ค่อยได้ทำมาหากินกันเพราะกลัวไม่กล้าออกไปไหน...ไม่กล้าออกไปตัดยาง ถ้าเป็นพวกขายอาหารก็ต้องรีบปิดร้านตั้งแต่หัวค่ำ มันก็กระทบกับรายได้”... ผู้นำชุมชนคนที่ 4

“ไม่ค่อยมีใครกล้าไปกรีดยางต้องรอให้สว่างก่อน พอตัดสายหย่อยได้น้ำยางน้อยลง
ราคาก็ไม่ดี.....บางสวนก็ไม่มีคนไปตัด ชาวบ้านก็เดือดร้อนเพราะไม่มีรายได้อะไร...” ผู้รับบริการคนที่ 1

“เดี๋ยวนี้ต้องรีบกลับบ้านก่อนมีทรายได้ก็น้อยลง เมื่อก่อนแฟนเราออกไปตัดยางแต่เช้ามีด
ได้น้ำยางมาก ตอนนั้นก็ต้องออกไปสายหย่อยรายได้อะไรก็ลดลง...” ผู้รับบริการคนที่ 3

3. ผลกระทบต่อสุขภาพทางด้านร่างกาย

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักของสถานการณ์ความไม่สงบประการต่อมา
คือผลกระทบต่อสุขภาพทางด้านร่างกาย เพราะสถานการณ์ความไม่สงบมีการทำร้ายชีวิตประชาชน
ในรูปแบบการยิง การวางระเบิด การวางตะปูเรือใบและมีการทำร้ายบุคลากรทางสาธารณสุข
มีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ในประเด็นที่ทางตรง คือ
ความบาดเจ็บและทุพพลภาพ เป็นผู้พิการ เป็นผู้เจ็บป่วยเรื้อรัง ส่วนทางอ้อม คือ ประชาชนมีโอกาส
เข้าถึงบริการทางการแพทย์พยาบาลได้ลดลง จากความไม่สะดวกในการเดินทางทำให้โรคที่เป็น
มีความรุนแรง บุคลากรสาธารณสุขที่ทำงานในพื้นที่ทำงานได้ลดลง เกิดโรคที่สามารถป้องกันได้
เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก
รายละเอียดดังนี้

“คนไข้เริ่มปวดท้องตั้งแต่กลางดึก ไม่กล้าออกมาต้องรอให้เช้าก่อน พอออกมาถูกกักรถ
เอาไว้เพราะมีการถอนเสาไฟฟ้าและวางระเบิด....ถึงโรงพยาบาลก็ได้ตั้งแค่วัน...” สาธารณสุขอำเภอ

“บางครั้งครบกำหนดฝากครรภ์แต่มีสถานการณ์ก็ไม่สามารถออกมาได้ เมื่อแม่ไม่ค่อย
ได้มาฝากครรภ์ก็จะกระทบต่อสุขภาพของเด็กในครรภ์...” ผู้บริหารโรงพยาบาล

“อย่างไข้เลือดออกก็สามจังหวัดเราติดอันดับ Top Five (หนึ่งในห้าอันดับแรก) แล้ว
หนึ่งในสามก็วนเวียนอยู่ในสามจังหวัด...” ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลสุรนัย

“มีคนพิการ ทุพพลภาพจากถูกยิง ถูกระเบิด...” ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“สักดีสองชั่วก็ออกมาเป็นเลือด แต่ก็ยังไม่กล้าออกจากบ้าน รอจนสว่างเราออกมา พาเด็ก
ไปโรงพยาบาล หมอบอกว่าเด็กเป็นไข้เลือดออกเกือบช็อกแล้ว...” ผู้นำชุมชนคนที่ 1

“เดี๋ยวนี้พื้นที่ในจังหวัดยะลามีไข้เลือดออกระบาดมากขึ้น...” ผู้นำชุมชนคนที่ 2

“แฟนเป็นโรคแพ้อากาศ พอได้ออกกำลังกายอาการก็ดีขึ้นมากไม่ค่อยไอ ไม่ค่อยจาม
ตอนนี้ไม่กล้าไปออกกำลังกาย กลัว แฟนเขาก็สุขภาพแย่ง...” ผู้รับบริการคนที่ 2

“เริ่มหอบตั้งแต่ราว ๆ เดือนหนึ่ง แต่เราต้องรองจนเช้าว่ามันจะมาถึงโรงพยาบาลก็เกือบตีแปด
มันหอบจนหมดแรง...” ผู้รับบริการคนที่ 3

“คนป่วยเรื้อรังก็มีมาก อย่างพวกที่ถูกระเบิดหรือถูกยิงจำนวนมาก ทำให้เกิดคนที่เป็น
ภาระกับครอบครัวและสังคมเพิ่มมากขึ้น...” อาจารย์พิเศษ

4. ผลกระทบต่อสุขภาพจิต

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักของสถานการณ์ความไม่สงบอีกประการ คือ ผลกระทบต่อสุขภาพจิตของประชาชน เพราะการที่ประชาชนต้องอาศัยท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบที่มีการทำร้ายชีวิตประชาชนในรูปแบบการยิง วางระเบิด วางตะปูเรือใบ เผาสถานที่ต่าง ๆ หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ประชาชนต้องอยู่ด้วยความหวาดระแวง กลัวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองและบุคคลใกล้ชิด รวมทั้งการเห็นภาพต่าง ๆ ที่หตุ้ทั้งเจอสถานการณ์ด้วยตนเอง เห็นภาพความรุนแรงผ่านทางสื่อต่าง ๆ ในขณะเดียวกันบุคลากรทางสาธารณสุขที่ต้องทำงานกับบุคคลที่สูญเสียบาดเจ็บทางด้านร่างกาย หรือญาติของผู้ได้รับผลกระทบ ล้วนกระทบต่อสภาพจิตใจทั้งสิ้น ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักรายละเอียด ดังนี้

“ชาวบ้านเขาบอกเลยว่าเขาจะรู้สึกเศร้ามาก กลัวว่าถ้ามันต้องเกิดกับคนที่เขารู้จักเขาคงทนไม่ได้แน่นอน ทั้งเครียด กลัว กังวล สุขภาพจิตของคนแย่ลง...” สาธารณสุขอำเภอ

“สถานการณ์มันแย่มาก ๆ...สุขภาพจิตของคนกระทบมาก คนจะกลัวและเครียดกับเหตุการณ์ กระทบต่อสุขภาพจิต”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“...พอโรงเรียนถูกเผาก็ต้องกระทบกระเทือนจิตใจเด็กด้วย พวกที่เขามั่นคงเป็นพวกไม่มีจิตใจ เลยกกล้าทำเรื่องแบบนี้ขึ้นได้”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“โต๊ะข้างบ้าน (เป็นคำภาษามลายูถิ่น หมายถึง ผู้สูงอายุเพศหญิง) เวลาถูกหลานแกเข้าบ้านยังไม่ครบแจะคิดมากเดินเข้าเดินออกดูถนนตลอดเวลาใครพูดอะไรแกก็ไม่เชื่อ พอคุยกับแก ๆ ก็บอกว่ากลัวว่าเราจะเสียชีวิตแล้วไม่มีใครบอก”... ผู้นำชุมชนคนที่ 3

“เวลานอนหลับไปแล้วได้ยินเสียงเฮลิคอปเตอร์บินอยู่เหนือหลังคาบ้านตกใจตื่นนอนไม่หลับแล้ว ต้องมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นแน่ที่ไหนไม่รู้ ต้องเกิดใกล้ ๆ บ้านเรา”... ผู้รับบริการคนที่ 1

“เรื่องของจิตใจ เพราะหลาย ๆ ครอบครัวที่ต้องเจอกับการสูญเสียโดยตรงทั้งคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดต้องบาดเจ็บหรือล้มตายเป็นสิ่งที่น่ากลัวมาก”... ผู้รับบริการคนที่ 2

“จิตใจของคนหตุ้ เวลาเกิดเหตุการณ์ปะทะกัน เห็นแล้วไม่สบายใจ กระทบต่อจิตใจแน่นอน”... อาจารย์พิเศษ

5. ผลกระทบต่อจิตสังคมของบุคคล

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักของสถานการณ์ความไม่สงบอีกประการ คือ ผลกระทบต่อจิตสังคมของบุคคล เพราะอดีตประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกศาสนาอาศัยอยู่ร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่เมื่อเกิดสถานการณ์ความไม่สงบ ทำให้เกิดความหวาดระแวงกัน รวมทั้งมีความกลัวที่จะเกิดการเข้าใจผิด ทำให้การช่วยเหลือกัน การอยู่ร่วมกันลดน้อยลง ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักรายละเอียด ดังนี้

“เมื่อก่อนพอละหมาดเสร็จพวกผู้ชายก็จะคุยกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ กัน เป็นที่สนุกสนาน ตอนนี้บรรยากาศเปลี่ยนไปหมดแล้ว”... สาธารณสุขอำเภอ

“การไปทอดกฐินที่วัดหรือวันพระไปวัดกันก็เจोकัน แต่พอไม่ค่อยได้ไปวัด ไปมัสยิดก็ยังไม่เจอกัน สัมพันธภาพในท้องถิ่นก็ลดลง”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ถ้าชาวบ้านไปละหมาดแล้วจะอยู่คุยกับเพื่อน ได้รู้ข่าวสารของเพื่อนบ้าน พูดคุยเรื่องโน้นนี้อย่างน้อยก็ช่วยให้เขาได้มีสังคม ช่วยเหลือกันในสังคม เดียวนี้ไปกล้าแล้ว...ทำให้สังคมของคนเปลี่ยนไป”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“เมื่อก่อนพุทธ อิสลามจะช่วยกันจัดงานสงกรานต์ในหมู่บ้าน แต่เดี๋ยวนี้คนระแวกกันกลัวจะเกิดการเข้าใจผิด ทำให้การช่วยเหลือกันลดน้อยลง”... ผู้นำชุมชนคนที่ 1

“เมื่อก่อนถ้ามีใคร ไม่สบายจะออกค่าน้ำมันรถกันแล้วออกมาเยี่ยมกันที่โรงพยาบาลมีทั้งญาติทั้งเพื่อน มันก็เป็นเรื่องที่ดีสำหรับชาวบ้าน แต่ตอนนี้ทำอะไรอย่างนั้นไม่ได้แล้วเพราะคนก็กลัวการเดินทาง สังคมคนเปลี่ยนไป”... ผู้รับบริการคนที่ 4

6. ผลกระทบต่อจิตวิญญาณของบุคคล

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักของสถานการณ์ความไม่สงบอีกประการคือ ผลกระทบต่อจิตวิญญาณของบุคคล ทั้งนี้ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคได้เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อที่แตกต่างกัน มีทั้งประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม และศาสนาอื่น ๆ อีกจำนวนน้อยเมื่อเกิดสถานการณ์ความไม่สงบประชาชนไม่สามารถปฏิบัติศาสนากิจตามความเชื่อของตนเองได้ การจัดพิธีต่าง ๆ ทั้งการจัดงานมงคลสมรส การเกิด การจัดงานศพ ที่ต้องเร่งรีบ สถานการณ์เหล่านี้กระทบต่อจิตวิญญาณของประชาชน ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกันรายละเอียด ดังนี้

“ไกลัววันเวียนเทียนก็จะมีข่าวออกมาว่าให้ระวังตัวจะมีวางระเบิดหรือยิงที่นั่น ที่นี้ ถ้าไม่มีข่าวลือก็จะมีคนมาจริง ๆ คนจะกลัว ไม่กล้าไปวัด กระทบต่อจิตวิญญาณ”... สาธารณสุขอำเภอ

“คนไปวัดน้อยลงเพราะจะมีข่าวออกมาว่าให้ระวังตัว จะมีเหตุการณ์ร้ายแรงในวัด ทำให้คนกลัวไม่กล้าไปวัดกัน”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“มีการยิงพระ ไทยพุทธบางคนก็ยังไม่สบายใจที่ตัวเองไม่ได้ทำบุญ กระทบต่อความเชื่อของคน....เรื่องของจิตวิญญาณ”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“คนที่ไปละหมาดในวันศุกร์พอกลับจากมัสยิดจะถูกดักยิงไปแล้วหลายคน จะมีคนบางคนเลยไม่ไป ใช้การละหมาดที่บ้านแทน แต่คนมุสลิมเชื่อว่าละหมาดที่มัสยิดได้บุญกว่า กระทบต่อความเชื่อ”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“เมื่อก่อนเขาเคยได้ไปวัด ยิ่งช่วงนี้เป็นช่วงเข้าพรรษาคนไทยพุทธจะต้องไปวัดกัน เดียวนี้คนไปวัดน้อยลงเขากลัวว่าถ้าไปแล้วจะเป็นอันตราย”... ผู้นำชุมชนคนที่ 2

“การไปละหมาดที่มัสยิดจะมีความสุข พอมีสถานการณ์ไม่ค่อยได้ไปก็ไม่สบายใจหรอก มันรู้สึกว่าได้บุญน้อยลงมาก กระทั่งต่อการปฏิบัติตามความเชื่อของคน”... อาจารย์พิเศษ

7. ผลกระทบต่อคุณภาพการบริการ

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักของสถานการณ์ความไม่สงบอีกประการ คือ ผลกระทบต่อคุณภาพการบริการ ทั้งนี้เพราะการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบเกิดอย่างต่อเนื่อง ยาวนาน ประชาชนในพื้นที่ที่มีความหวาดกลัวกับสถานการณ์ มีความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ในขณะที่เดียวกันมีผู้บาดเจ็บมากขึ้นและรุนแรง รวมทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเดินทางเข้าไปทำงาน ในพื้นที่ไม่สะดวกจากความไม่ปลอดภัยในพื้นที่ ภาระงานที่มากขึ้นของบุคลากร ดังตัวอย่าง คำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียด ดังนี้

“เวลาเห็นฝนตก ๆ หยด ๆ ก็ก็กังวล เกรงไข้เลือดออกจะระบาด เพราะเจ้าหน้าที่ออกไป พ่นหมอกควันลำบากมากขึ้น คุณภาพงานลดลง”... สาธารณสุขอำเภอ

“คนไข้เยอะมาก จนเตียงล้นออกมาข้างนอก มีทั้งคนไข้ที่ถูกยิงจากสถานการณ์ คนไข้ ถูกกระเบิด แล้วยังคนไข้อื่น ๆ ภาระงานของพยาบาลมีมากขึ้น”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“พยาบาลของที่นี่ส่งสาร ทำงานหนักขึ้นมาก คนไข้มากขึ้น คนหงุดหงิดและเครียด มากขึ้น บางคนก็เป็นผู้ได้รับผลกระทบเสียเอง ก็มีญาติถูกยิงเสียชีวิต บางคนสามีถูกยิง... ความพร่อง อาจเกิดได้บ้างแม้จะพยาบาลควบคุมคุณภาพอย่างไรก็ตาม”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“เมื่อก่อนเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยออกไปเยี่ยมบ้าน ไปให้ความรู้ในพื้นที่ เดียวนี้เจ้าหน้าที่ ไม่กล้าออกพื้นที่ คุณภาพงานก็ต้องลดลง”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“สมัยก่อนเวลาที่ในหมู่บ้านมีคนท้องหรือเกิดจะมีเจ้าหน้าที่จากสถานีอนามัยไปดูแลที่บ้าน หรือมีอะไรตอนกลางคืนไปเรียกก็ลำบาก หมอเขาก็กลัวเราเข้าใจนะ”... ผู้รับบริการคนที่ 4

8. ผลกระทบต่อความรู้สึกแตกแยกของประชาชน

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักของสถานการณ์ความไม่สงบประการสุดท้าย คือ ผลกระทบต่อความรู้สึกแตกแยกของประชาชน เพราะสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น กลุ่มผู้ไม่หวังดีจึงประเ็นความแตกต่างของวิถีชีวิตและศาสนามาเป็นข้ออ้าง วิธีการก่อร้ายเป็นไป ในรูปแบบของการทำร้ายพระ ทำร้ายผู้นำศาสนาทำให้งังเกิดความหวาดระแวงกันเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบการจัดงานรื่นเริงต่าง ๆ ลดน้อยลง ทำให้สัมพันธภาพ ของประชาชนในพื้นที่ลดลงไปด้วย จึงมีผลกระทบต่อความรู้สึกแตกแยกของประชาชน ดังตัวอย่าง คำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียด ดังนี้

“พวกก่อความไม่สงบมักจะฆ่าคนไทยพุทธ แล้วสังหาระยะก็ฆ่าคนมุสลิม ทำให้คนรู้สึกแตกกันเอง โดยเฉพาะเด็วยิงพระ เด็วยิงคนไปละหมาด” ... สาธารณสุขอำเภอ

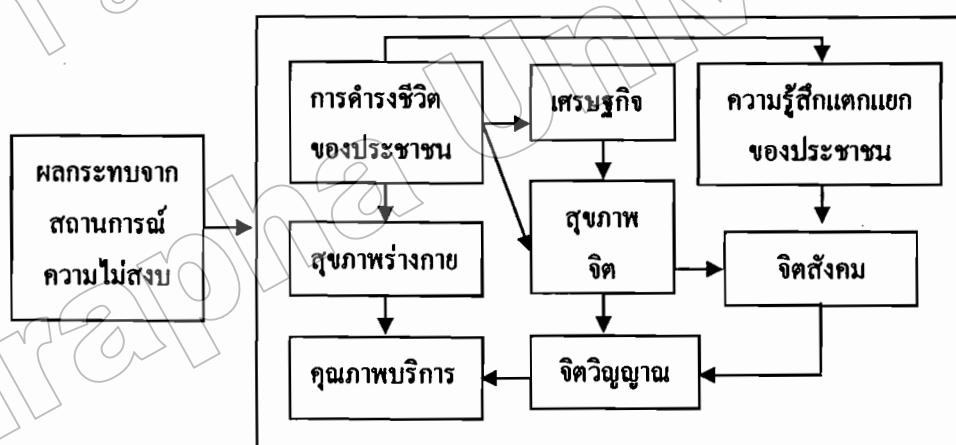
“ชาวบ้านก็แตกแยกกันเอง.... คนไทยพุทธจะมาร่วมงานของคนอิสลามก็ไม่ค่อยสนใจกลัวถูกเข้าใจผิด เป็นความแตกแยกโดยปริยาย”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“คนหวาดระแวงกันเอง...คนไทยพุทธกลัว ไม่รู้ว่าใครเป็นแนวร่วมจะพูดอะไรก็ไม่กล้าพูด คนมุสลิมก็ไม่กล้าพูดอะไรกับคนไทยพุทธไม่แน่ใจว่าเขาคิดอย่างไร”... ผู้รับบริการคนที่ 1

“คุณในหมู่บ้านห่าง ๆ กันไปแม้จะยังพูดคุยกันอยู่แต่ก็ไม่ค่อยเหมือนเดิม ไม่ได้โกรธกันแต่ต่างคนต่างระวังกันมากขึ้น”... ผู้รับบริการคนที่ 4

“ในเกือบทุกที่ทำงาน ระหว่างไทยพุทธ มุสลิมจะหลีกเลี่ยงไม่ค่อยกล้าคุยกันหรือวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับสถานการณ์มากนัก...หวาดระแวงกันเอง ไม่รู้ใครเป็นใคร”... อาจารย์พิเศษ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจากผู้ให้ข้อมูลหลัก สรุปได้ว่าสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ฐานะทางเศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตของประชาชน จิตสังคม จิตวิญญาณ คุณภาพการบริการ รวมทั้งกระทบต่อความรู้สึกแตกแยกของประชาชนซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพที่ 8 ได้ดังนี้

ภาพที่ 8 ผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อค้นพบจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก เกี่ยวกับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งด้านการดำรงชีวิตของประชาชน เศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต จิตสังคม จิตวิญญาณ คุณภาพการบริการ ความรู้สึกแตกแยกของประชาชน ผลกระทบเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ จึงจะสามารถสร้างบัณฑิตพยาบาลให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ในขั้นที่ 3 ต่อไป

ขั้นที่ 3 การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี ยะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา บริบทในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากผลกระทบดังกล่าวข้างต้นทั้ง 8 ประการ ผู้วิจัยใช้เป็นข้อมูลนำเข้าเบื้องต้นให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งกลุ่มสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ในการให้ข้อคิดเห็นจากประสบการณ์เพื่อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลมี 8 ด้าน ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถทางภาษา ด้านความรู้ความสามารถทางการพยาบาล ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการเข้าใจความแตกต่าง ด้านการพยาบาล ด้านการใฝ่เรียนรู้ และด้านภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลตามบริบทที่เกิดขึ้น

จากข้อค้นพบดังกล่าว พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ส่วนใหญ่สอดคล้องกับที่สภาการพยาบาลซึ่งเป็นสภาวิชาชีพกำหนด แต่จะต่างกันบ้างในรายละเอียดประกอบของแต่ละคุณลักษณะ ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอรายละเอียดแยกตามคุณลักษณะตามลำดับ ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คุณลักษณะหนึ่ง เพราะบุคลิกภาพเป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นภายนอกและสร้างความศรัทธาในเบื้องต้นให้กับผู้มารับบริการ ประชาชนจะเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในเบื้องต้นจากสิ่งที่ปรากฏให้เห็น จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักสรุปได้สอดคล้องกัน คือ บุคลิกภาพของพยาบาล ประกอบด้วย การมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ท่าทางน่าศรัทธา แต่งกายสะอาด แต่ในประเด็นเรื่องความสะอาด มีผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนให้ข้อมูลในประเด็นที่แตกต่าง คือ ระบุว่าพยาบาลต้องไม่สกปรก ไม่มีกลิ่นปาก กลิ่นกาย ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นเดียวกันได้ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพประการต่อมา คือ สามารถพูดได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ เพราะการพูดที่เหมาะสมแสดงจะช่วยให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อถือ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียด ดังนี้

1.1 หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส

พยาบาลเป็นบุคลากรสาธารณสุขที่สังคมมีความคาดหวังในด้านการส่งเสริมสุขภาพ และสร้างเสริมความเข้มแข็งของสังคมเนื่องจากพยาบาลต้องให้การดูแลและปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดกับผู้รับบริการตลอด 24 ชั่วโมง รวมทั้งต้องทำงานติดต่อกับประสานงานกับผู้ร่วมทีมการพยาบาล บุคลิกภาพที่น่าเข้าใกล้จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการมีหน้าตาที่หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสจะเป็นบุคลิกภาพที่ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการให้เกิดในตัวบัณฑิตพยาบาล จะทำให้ประชาชน

เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง ซึ่งคุณลักษณะนี้ไม่ปรากฏในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ (สภาการพยาบาล, 2553, หน้า 1-2) สภาการพยาบาลกำหนดไว้เพียง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี แต่การที่ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อคิดเห็นจากประสบการณ์ที่สอดคล้องกันในประเด็นการมีหน้าตาอิมแอมแจ่มใสของพยาบาล ทั้งนี้อาจเกิดจากบริบทของสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นมานาน มีผลกระทบต่อทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม จึงต้องการพยาบาลที่มีบุคลิกภาพอิมแอมแจ่มใสสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญให้กับวิทยาลัย ตระหนักถึงความสำคัญของคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นนี้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียดดังนี้

“พยาบาลทุกระดับ แอ้มกับผู้รับบริการก็มีชยไปกว่าครึ่งแล้ว”... ธารณสุขอำเภอ

“ถ้าพยาบาลอิมแอมแจ่มกับคนไข้ เขาจะได้ชื่นใจ โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนบ้านเรา สื่อสารกันไม่ค่อยรู้เรื่อง หน้าตาอิมแอมแจ่มก็ช่วยได้”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“พยาบาลอิมแอมแจ่มเก่ง ๆ ก็น่าจะดีอยู่แล้วอู่น คนมีทุกข์พยาบาลอย่าแสดงว่าทุกข์ พยาบาลต้องอิมแอมเข้าไว้”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“อิมแอมเวลาพูดคุยกับคนไข้ เข้ากับคนไข้โดยเฉพาะคนในหมู่บ้านได้ดี ไม่หึงพูดกับคนได้หมดทั้งคนแก่ วัยรุ่น เด็ก ไทยพุทธ มุสลิม”... ผู้นำชุมชนคนที่ 1

“พยาบาลต้องเป็นคนที่มีหน้าตาอิมแอมแจ่มใส...เวลาที่เป็นคนไข้เจอพยาบาลที่อิมแอมแจ่มใสจะทำให้คนไข้กล้าพูดกล้าถาม”... ผู้นำชุมชนคนที่ 3

“คนไข้เห็นพยาบาลอิมแอมกับคนไข้เขาก็ดีใจหายป่วยไปกว่าครึ่งแล้ว”... ผู้รับบริการคนที่ 3

“มีหน้าตาอิมแอมแจ่มใส...พยาบาลก็คล้ายกับเจ้าของบ้านถ้าพยาบาลพูดคุยหรือให้ความเป็นกันเองคนไข้ก็สบายใจ”... ผู้รับบริการคนที่ 4

1.2 ทำทงนำศรัทธา แต่งกายสะอาด

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ นอกจากการมีหน้าตาอิมแอมแจ่มใสแล้ว ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักยังสรุปได้ว่า ทำทงนำศรัทธา การแต่งกายสะอาด เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่ง แม้จะมีผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนให้ข้อมูลในเชิงลบ คือ พยาบาลต้องไม่สกปรก ไม่มีกลิ่นกาย ซึ่งไม่พบว่สภาการพยาบาลได้กล่าวถึงประเด็นนี้ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาล อาจเป็นเพราะพยาบาลที่จะต้องปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่เป็นพยาบาลที่นับถือศาสนาอิสลาม แต่งกายตามแบบพยาบาลมุสลิมทั้งต้องแต่งกายมิดชิด เสื้อแขนยาว กระโปรงหรือกางเกงยาว มีผ้าคลุมศีรษะ ประกอบกับจังหวัดยะลาเป็นเขตร้อน ทำให้เกิดความอับชื้นได้ง่าย ซึ่งต่างจากพยาบาลในพื้นที่อื่น จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก จึงให้ความสำคัญกับการแต่งกายที่ดีของพยาบาล จะช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือศรัทธา บุคลิกภาพจะสามารถสร้างความเชื่อถือให้กับผู้รับบริการเมื่อแรกเจอ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“พยาบาลที่มีลักษณะท่าทางที่ดี แต่งตัวเรียบร้อย ร่างกายสะอาดสะอ้าน คนไข้เขาจะได้เจริญหูเจริญตา”... ธารารณสุขอำเภ

“ท่าทางที่ดูแล้วน่าศรัทธา...พยาบาลบางคนท่าทางไม่ดีเลขชุดที่ใส่ก็ไม่ค่อยขาว บางคนคลุมผ้าคลุมตามหลักศาสนาแต่คลุมไม่เรียบร้อย บางคนใส่รองเท้าแตะ”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“พยาบาลที่แต่งกายตามหลักศาสนาอิสลาม เอาหมวกติดกับกาแล้วแปะกับผ้าคลุมอย่างฉาว ใช้ไปหลายวันผ้าก็มีกลิ่นอับๆ”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“แต่งตัวสะอาด พยาบาลอิสลามในช่วงถือศีลอดต้องไม่มีกลิ่นปาก คนไข้ได้กลิ่นทำให้นุคลิกภาพของพยาบาลเสียไป คนไข้ก็ไม่ศรัทธา”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“พยาบาลต้องดูดีเรียกความศรัทธาจากคนไข้ให้ได้ มีท่าทางที่ดี”... ผู้นำชุมชนคนที่ 2

“มีบุคลิกภาพดี...บุคลิกภาพที่ปรากฏต้องดูน่าเชื่อถือ...แต่งกายสะอาด ผ้าอูยขาว ไม่มีกลิ่นอับ”... อาจารย์พิเศษ

1.3 พุดได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ

ข้อสรุปอีกประการหนึ่งจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พยาบาลต้องสามารถพุดได้อย่างเหมาะสม เลือกที่จะพุดอย่างถูกกาลเทศะ เพราะการสื่อสารที่มั่นใจของพยาบาลกับผู้รับบริการจะช่วยให้เกิดความรู้สึกเชื่อถือในตัวพยาบาล และการพุดที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะของพยาบาลจะช่วยให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจต่อการรับบริการ จากมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ว่า พยาบาลต้องสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (สภาการพยาบาล, 2553, หน้า 1-2) แต่ไม่พบว่าสภาการพยาบาลกำหนดเกี่ยวกับการเลือกที่จะพุดอย่างถูกกาลเทศะ ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้ประชาชนมีความหวาดระแวงต่อกัน พยาบาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีคุณลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับการพุดที่ถูกกาลเทศะ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียดดังนี้

“พยาบาลต้องเลือกพุดคุยได้ถูกต้องตามกาลเทศะ โดยเฉพาะการถามโน้นถามนี้เกี่ยวกับสถานการณ์ คนไข้อาจจะอึดอัดก็ได้ ถ้าเขาอยากบอกให้บอกเอง”... ธารารณสุขอำเภ

“การธารารณสุขปัจจุบันเน้นเรื่องการให้ความรู้ พยาบาลจึงต้องสามารถสื่อสารกับผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง ท่าทางมั่นใจในขณะที่พุด”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“ต้องพุดจาจะฉาน ท่าทางขณะพุดต้องดูน่าเชื่อถือศรัทธา พุดด้วยความมั่นใจ ผู้รับบริการจึงจะเกิดความมั่นใจเชื่อถือ”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ควรสื่อสารด้วยท่าทางที่สุภาพ ไม่วิจารณ์คนไข้ โดยเฉพาะเรื่องสถานการณ์ ต้องมีท่าทางน่าเชื่อถือศรัทธา ซึ่งดูได้เวลาที่พุดกับเขา” ... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“...คนไข้ไม่ชอบพยาบาลที่พูดไปเรื่อย ไม่คู่ความพร้อมของคนไข้”... ผู้นำชุมชนคนที่ 3

“ไม่พูดจาโดยไม่คิด โดยเฉพาะการพูดถึงปัญหาของสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ พยาบาลยังต้องระวังตัวไม่เที่ยวพูดกันเอง ต้องรู้กาลเทศะในการพูด”... ผู้นำชุมชนคนที่ 4

“พยาบาลต้องสื่อสารกับคนไข้ให้ได้ดี การสื่อสารมีทั้งภาษากาย คำพูด ต้องเลือกที่จะพูดให้ถูกต้อง เวลาไหนควรฟัง เวลาไหนควรพูด มีความมั่นใจคนไข้จึงเชื่อถือ”... อาจารย์พิเศษ

2. คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางภาษา

คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางภาษา เป็นอีกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ยะลาในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร แต่ขณะเดียวกันยังคงมีผู้รับบริการส่วนหนึ่งที่ใช้ภาษาไทยท้องถิ่นและไม่สามารถพูดภาษามลายูถิ่นได้ แต่นักศึกษาพยาบาลส่วนหนึ่งที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสอนศาสนา รวมทั้งชีวิตประจำวันใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นหลักในการดำรงชีวิต ในขณะที่นักศึกษาพยาบาลไทยพุทธไม่สามารถใช้ภาษามลายูถิ่นได้ รวมทั้งเอกสารตำราหลักทางการพยาบาลมีเฉพาะตำราภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การศึกษาค้นคว้าผ่านอินเทอร์เน็ตยังคงเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน สรุปได้ว่า พยาบาลต้องสามารถใช้ภาษาท้องถิ่นได้ดี พูดเขียน และอ่านภาษาไทยได้ สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษและภาษามลายูถิ่นได้ ทั้งนี้เพราะโดยบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้จะมีประชาชนที่นับถือศาสนาอื่นอยู่บ้าง เช่น คริสต์ ฮินดู แต่ประชาชนเหล่านั้นสามารถใช้ภาษาไทยได้ดี ประสิทธิภาพของผู้ให้ข้อมูลหลักจึงให้ความสำคัญกับภาษาไทย ภาษาท้องถิ่น ภาษามลายูถิ่น และภาษาอังกฤษเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลที่สภากาพยาบาลกำหนดไว้ว่าต้องสามารถสื่อสารกับผู้รับบริการ แต่ไม่ได้ระบุเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับบริบทของผู้รับบริการ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียด ดังนี้

2.1 ใช้ภาษาท้องถิ่นได้ดี

ความรู้ความสามารถทางภาษาประการแรก คือ พยาบาลต้องสามารถใช้ภาษาท้องถิ่นได้ดี ทั้งนี้เพราะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีผู้รับบริการสูงอายุที่ยังคงใช้ภาษาปักษ์ใต้ท้องถิ่น ซึ่งมีการออกเสียงที่แตกต่างจากภาษาไทยกลาง ในการสื่อสารกับผู้รับบริการกลุ่มนี้พยาบาลจึงควรสื่อสารด้วยภาษาเดียวกันจะช่วยให้เข้าใจซึ่งกันและกัน เพราะในปัจจุบันการพยาบาลเน้นการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งต้องเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจ และสามารถสร้างสัมพันธภาพได้ดีเมื่อสามารถใช้ภาษาเดียวกันกับผู้รับบริการใช้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักสรุป รายละเอียด ดังนี้

“ในพื้นที่นี้ มีทั้งคนที่พูดภาษาปักษ์ได้ (หมายถึง ภาษาถิ่น) บางคนใช้ภาษาวิพูดไทยไม่ได้เลย พยาบาลต้องสื่อสารกับคนเหล่านี้ให้ได้ ภาษาจึงเป็นเรื่องสำคัญ...” ธารณสุขอำเภอ

“ทุกมิติของการพยาบาลจำเป็นต้องอธิบายให้คนไข้เข้าใจ การเข้าใจภาษาถิ่นที่สามารถสื่อสารให้คนไข้เข้าใจก็จะเกิดประโยชน์กับคนไข้มากยิ่งขึ้น...” ผู้บริหารโรงพยาบาล

“ถ้าพยาบาลไม่สามารถสื่อสารกับคนไข้ด้วยภาษาของเขาได้ คนไข้จะเกิดความรู้สึกแปลกแยก ความไว้วางใจก็จะน้อยลง...” ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ภาษาปักษ์ได้ท้องถิ่นก็ต้องพูดให้ได้ด้วย เวลาคนไข้มาโรงพยาบาลถ้าเป็นคนแก่เขาจะพูดภาษากลางไม่ได้...” ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“...ภาษาปักษ์ได้ท้องถิ่นที่คนไทยส่วนใหญ่เขาใช้กัน คนไทยแก่ ๆ เขาพูดภาษากลางไม่ได้พยาบาลก็ต้องใช้ภาษาที่คนไข้เขาพูดให้ได้ จึงจะพูดกันรู้เรื่อง” ... อาจารย์พิเศษ

2.2 พูด เขียน และอ่านภาษาไทยได้

ความรู้ความสามารถทางภาษาประการต่อมา คือ พยาบาลต้องสามารถพูด เขียนและอ่านภาษาไทยได้ ทั้งนี้เพราะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แม้ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูถิ่นในการดำรงชีวิตประจำวัน แต่ประชาชนบางส่วนใช้ภาษาไทยท้องถิ่นและมีภาษาไทยเป็นภาษาราชการ รวมทั้งเอกสารตำราหลักทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเขียนด้วยภาษาไทย การเขียนรายงานทางการพยาบาลและรายงานอื่น ๆ ต้องเขียนด้วยภาษาไทยจากประสบการณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความสำคัญกับความสามารถพูด เขียน และอ่านภาษาไทยของพยาบาล ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียด ดังนี้

“ตำราต่าง ๆ จะใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษไม่มีตำราภาษาอาหรับ...นอกจากการอ่านแล้วการเขียน การฟัง การพูดก็สำคัญ การเขียนรายงานก็ต้องใช้ภาษาไทย...” ธารณสุขอำเภอ

“นักศึกษามุสลิมต้องฝึกภาษาไทยให้ใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งการพูด การเขียน การฟัง พอจบเป็นพยาบาลพูดไทยไม่ชัดเหมือนบางคนในปัจจุบัน ดูไม่ค่อยดี...” ผู้บริหารโรงพยาบาล

“รายงานทางการพยาบาลจะเป็นหลักฐานที่สำคัญทางกฎหมาย ถ้าพยาบาลเขียนไม่ค่อยถูก อาจทำให้เป็นช่องว่างทางกฎหมายได้” ... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“พยาบาลที่เป็นมุสลิมต้องเรียนรู้ภาษาไทยให้มากขึ้น จะได้อ่านหนังสือได้แตกฉานเข้าใจได้ง่าย เขียนรายงานต่าง ๆ ได้ถูกต้อง” ... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“เราเองเป็นมุสลิมบางที่ยังรู้สึกไม่ค่อยดีเลยกับพยาบาลมุสลิมที่พูดภาษาไทยไม่ชัด แต่เป็นอย่างนี้มากจริง ๆ...” ผู้นำชุมชนคนที่ 1

2.3 สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษและภาษายาวี (มลายูถิ่น) ได้

คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางภาษาประการต่อมาที่ได้ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พยาบาลต้องสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษและภาษายาวี (มลายูถิ่น) ได้ทั้งนี้เพราะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และเป็นผู้สูงอายุใช้ภาษามลายูถิ่นในการสื่อสารหรือแม้แต่ประชาชนวัยทำงานที่ไม่เรียนหนังสือ หรือสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสอนศาสนา也不能การใช้ภาษาไทยได้ดี พยาบาลจึงต้องมีความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาที่ผู้รับบริการใช้เพื่อการสื่อสารกับผู้รับบริการให้ได้ ในขณะเดียวกัน การศึกษาพยาบาลซึ่งเป็นวิชาชีพที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตำรา วารสารหรือสืบค้นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ภาษาอังกฤษจึงเป็นอีกภาษาที่พยาบาลต้องสามารถอ่าน เขียนได้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียดดังนี้

“พยาบาลที่เป็นไทยพุทธก็ต้องสื่อสารด้วยภาษามลายูถิ่นกับผู้รับบริการที่ไม่สามารถพูดภาษาไทยให้ได้ด้วย ไม่จำเป็นต้องเก่งมากแต่ก็ต้องสามารถสื่อสารกันให้เข้าใจ ภาษาอังกฤษก็จำเป็นในการค้นคว้า”... ธารารณสุขอำเภอ

“ไทยพุทธควรใช้ภาษายาวีได้บ้าง...ภาษาอังกฤษ ต้องใช้มากในการศึกษาหาความรู้ วิชาการใหม่ ๆ การใช้คอมพิวเตอร์จะต้องใช้ภาษาอังกฤษให้เป็น” ... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“ข่าวสารต่าง ๆ เผยแพร่มาทางอินเทอร์เน็ต วารสารภาษาอังกฤษ พยาบาลในสามจังหวัดต้องรู้ทั้งภาษาไทย ยาวี ปักยได้ และอังกฤษ” ... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“พูดภาษามลายูถิ่นได้ คือ พูดประโยคพื้นฐานต้องพูดได้ เช่น กินข้าว กินยา ฉีดยา เป็นอะไรมา เจ็บตรงไหน คือ พูดเรื่องเกี่ยวกับการพยาบาลที่จะทำกับคนไข้ง่าย ๆ ให้ได้... ไทยพุทธก็ต้องศึกษาภาษามลายูถิ่นเพื่อจะได้สื่อสารกับคนไข้ที่เขาพูดไม่ได้จริง ๆ ส่วนภาษาอังกฤษต้องพออ่านออก สื่อสารได้ อ่านหนังสือรู้เรื่อง”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“พยาบาลที่เป็นไทยพุทธก็ต้องพยายามฝึกพูดภาษามลายูถิ่น”... ผู้นำชุมชนคนที่ 1

“พยาบาลทำงานในท้องที่เรารู้ภาษาต่าง ๆ ได้ คนไข้จะได้อุ่นใจเข้าใจกันมากขึ้น ที่มีพยาบาลพูดภาษาเดียวกับเขาได้ อย่างน้อยก็บอกเป็นคำ ๆ ได้” ... ผู้นำชุมชนคนที่ 2

“ต้องพูดภาษาที่คนไข้ใช้ คนที่นี้ใช้ภาษายาวีมาก ไม่อย่างนั้นดูเหมือนมีช่องว่างกัน แล้วถ้าสื่อสารกันไม่เข้าใจอาจเกิดความเข้าใจผิดได้ ได้แค่พูดกันรู้เรื่องบ้างก็พอ”... ผู้รับบริการคนที่ 4

“ต้องรู้ภาษามายูที่คนไข้ส่วนใหญ่ใช้โดยเฉพาะคนเฒ่าคนแก่ที่เขาพูดภาษาไทยไม่ได้อีกภาษาที่พยาบาลต้องรู้คือภาษาอังกฤษ จะได้ค้นคว้า อ่านเอกสารใหม่ ๆ ได้” ... อาจารย์พิเศษ

3. คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางการพยาบาล

จากข้อสรุปเกี่ยวกับ ผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบมีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ มีผู้บาดเจ็บ พิการทุพพลภาพและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก รวมทั้งผลกระทบด้านจิตวิญญาณและอื่น ๆ ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงให้ข้อคิดเห็นจากประสบการณ์การที่สอดคล้องกัน คือ บัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการพยาบาล โดยต้องมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาทั้งแผนใหม่และการรักษาที่คนในท้องถิ่นที่มีความรู้ในศาสตร์ทางการแพทย์และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล มีความสามารถในการกระบวนการคิด ผู้วิจัยวิเคราะห์พบว่า เป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของพยาบาลวิชาชีพที่สภาการพยาบาลกำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ ระบุว่า พยาบาลต้องสามารถให้การพยาบาลได้อย่างเป็นองค์รวมแก่ผู้ใช้บริการทุกช่วงวัย ทุกภาวะสุขภาพ ทุกระดับของสถานบริการสุขภาพ โดยใช้ศาสตร์และศิลปะทางการแพทย์ รวมทั้งสามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล คิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้งในการปฏิบัติการพยาบาลและสถานการณ์ทั่วไป เสนอตามลำดับ ดังนี้

3.1 มีความรู้เกี่ยวกับการรักษาทั้งแผนใหม่และการรักษาที่คนในท้องถิ่นใช้

การพยาบาลที่มีคุณภาพจะต้องปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของศาสตร์ทางการแพทย์และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกัน โรค บำบัดดูแล และฟื้นฟูสภาพแก่บุคคลและครอบครัวในทุกช่วงวัย ต้องสอดคล้องกับความเชื่อและวิถีชีวิตของผู้รับบริการ บัณฑิตพยาบาลจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาทั้งแผนใหม่ที่เป็นวิชาการปัจจุบันและการรักษาที่คนในท้องถิ่นใช้ ทั้งนี้เพราะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกลุ่มผู้รับบริการที่มีความเชื่อและวิถีชีวิตที่ตั้งอยู่บนความเชื่อ การดูแลตนเองอาศัยภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียด ดังนี้

“ต้องเป็นคนที่มีความรู้มาก ๆ ทั้งความรู้ทางการแพทย์ที่พยาบาลต้องใช้ให้เข้ากับการรักษาของหมอ...ยังต้องมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาที่คนในท้องถิ่นเขารักษากัน”... สาธารณสุขอำเภอ

“การทำงานได้ดี ปัจจุบันนี้เราจะให้คนใช้ปฏิบัติตามที่เราต้องการอย่างเดียวไม่ได้ ต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ไม่ใช่เฉพาะพยาบาล แต่บุคลากรสาธารณสุขทุกคนต้องเรียนรู้การรักษาทั้งแผนใหม่และการรักษาที่คนในท้องถิ่นใช้ จึงจะประยุกต์ใช้ได้ถูกต้อง”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“คนใช้มีความรู้พื้นบ้านที่เขาใช้กัน....ต้องรู้ว่าคนไข้เขามีความรู้ ความเชื่อพื้นบ้านที่เขาใช้รักษาอย่างไรแล้วการรักษาปัจจุบันเป็นอย่างไร”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“เรียนการรักษาแบบใหม่ แต่ก็ต้องรู้การรักษาที่ชาวบ้านใช้ด้วย”... ผู้นำชุมชนคนที่ 2

“พยาบาล ต้องรู้ด้วยว่าคนไข้เขาใช้การรักษาตัวเองอย่างไรบ้าง ถึงจะไม่ให้คนไข้เขาใช้วิธีการรักษาของเขา แต่อย่างน้อยเวลาจะบอกอะไรกับคนไข้ก็จะได้เข้าใจคนไข้เขา บ้างว่าเขาใช้การรักษาแบบไหน เขาทำอะไรมาบ้างแล้ว”... ผู้รับบริการคนที่ 3

3.2 มีความรู้ในศาสตร์ทางการแพทย์และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

จากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยาวนาน เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนมากขึ้น การทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประชาชนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข พบเด็กวัยทารกที่ไม่ได้รับวัคซีนครบตามวัย หญิงตั้งครรภ์ไม่ฝากครรภ์ครบตามกำหนด ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงระบุคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลจากประสบการณ์ว่า พยาบาลจึงต้องมีความรู้ความสามารถทางการแพทย์ ซึ่งความรู้ที่พยาบาลต้องมีไม่เพียงแต่ความรู้ในศาสตร์ทางการแพทย์เท่านั้น แต่ต้องมีความรู้ในศาสตร์สาขาอื่น ๆ ด้วย จึงจะสามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของจังหวัดและสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียดดังนี้

“มีความรู้ทางศาสตร์ทางการแพทย์ทั้งในคลินิกและในชุมชน รวมทั้งต้องรู้เรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น จิตวิทยา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์พื้นฐาน ภาษา เพราะถ้าพยาบาลไม่มีความรู้ จะไม่สามารถให้การพยาบาลผู้ป่วย”... สาธารณสุขอำเภอ

“ต้องรู้ให้กว้างทั้งเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ภาษา จิตวิทยา เทคโนโลยีต่าง ๆ บางครั้งยังเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ นอกจากความรู้การพยาบาล”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“ต้องรู้ทุก ๆ เรื่อง ไม่ควรมีความรู้เฉพาะวิชาทางการแพทย์เท่านั้น ต้องเรียนรู้ในวิชาอื่นที่ด้วยทั้งวิทยาศาสตร์ สังคม ภาษา เศรษฐกิจ”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ต้องมีความรู้ทางศาสตร์ทางการแพทย์และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง คนไข้สถานการณ์มาต้องรู้เรื่องเย็บเย็บและต้องแนะนำการทำมาหากินด้วย”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“อยากให้พยาบาลรู้ให้มาก คนไข้เขาจะได้พูดคุยเรื่องอื่น ๆ ได้ ทั้งความเป็นอยู่ อาหารการกิน การทำงานที่ไม่อันตรายกับโรค”... ผู้นำชุมชนคนที่ 3

“ต้องรู้มากกว่าพยาบาลที่อื่น เพราะคนไข้แถวบ้านเรามีปัญหามาก กว่าจะมาหาหมอ ก็อาการหนักมากพยาบาลต้องใช้ความรู้ความสามารถมากขึ้น”... ผู้รับบริการคนที่ 4

“พยาบาลต้องมีความรู้นอกจากการพยาบาล อย่างคนไข้ที่ได้รับผลกระทบมา คนไข้เหล่านี้ นอกจากพยาบาลมีความรู้ทางการแพทย์แล้ว พยาบาลต้องรู้เรื่องการเย็บเย็บ สุขภาพจิต แล้วเรื่องทางสังคมอีก”... อาจารย์พิเศษ

3.3 มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักอีกประการของคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางการพยาบาล คือ ต้องมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วยบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะพยาบาลต้องสามารถแก้ปัญหาในการพยาบาลเฉพาะหน้าในภาวะวิกฤต รวมทั้งภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้จำนวนผู้รับบริการมีมาก พยาบาลจึงต้องสามารถตอบสนองความต้องการทางการพยาบาลแก่ผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียดดังนี้

“ต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทางการพยาบาลได้ดี เช่น แยกให้ได้ว่าแผลแบบนี้ คนทำทางแบบนี้ เขาถูกอะไรมาแน่ ต้องปฏิบัติการพยาบาลที่ดีถูกต้อง”... สาธารณสุขอำเภอ

“ปฏิบัติการพยาบาลถูกต้องตามหลักวิชาการต้องแม่นยำ” ... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“ต้องสามารถดึงความรู้ที่นำมาทำงานได้ เวลาให้การพยาบาลคนไข้ แม้ทำงานในแผนกผู้ป่วยใน แต่ถ้าคนไข้ถูกระเบิดมาจำนวนมาก ถ้าแผนก ICU (หอผู้ป่วยหนัก) คนไข้เต็มก็ต้องเอามานอนตึกสามัญ พยาบาลก็ต้องสามารถดูแลเขาได้”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ผู้รับบริการเขามีความทุกข์จากความเจ็บป่วย จากสถานการณ์ พยาบาลจึงต้องปฏิบัติการพยาบาลให้ดีและถูกต้อง จะได้ไม่ซ้ำเติมความทุกข์ให้เขา”...ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“เวลาทำอะไรกับคนไข้ต้องบอกคนไข้ด้วยอย่ามองว่าคนไข้พุดจาไม่รู้เรื่อง...พยาบาลต้องมีความรู้ สามารถตอบคำถามคนไข้ได้เป็นอย่างดี”... ผู้นำชุมชนคนที่ 4

“พยาบาลต้องทำงานเก่ง ๆ เวลาทำอะไรกับคนไข้ อยากให้ทำได้ดี”...ผู้รับบริการคนที่ 2

“คนไข้อยากได้พยาบาลที่ทำงานเก่ง ทำงานดี เข้ากับคนไข้ได้ดี” ... ผู้รับบริการคนที่ 3

“พยาบาลต้องเอาความรู้ที่ได้เรียนมา ไปปฏิบัติกับคนไข้ได้อย่างถูกต้อง ต้องพยายามสอนให้นักเรียนพยาบาลมีความรู้เกี่ยวกับการให้การพยาบาลคนไข้ เห็นนักเรียนพยาบาลมือไม้สั่นเวลาฉีดยา เห็นแล้วยังเสียว ๆ พยาบาลต้องปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างดี”... อาจารย์พิเศษ

3.4 มีความสามารถในการบวนการคิด

ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถอีกประการหนึ่ง คือ พยาบาลต้องมีความสามารถในการบวนการคิดทั้งการคิด จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักระบุไว้ว่า ทักษะการคิดผู้ให้ข้อมูลหลักระบุไว้หลายประเภท เช่น การคิดเชิงวิทยาศาสตร์ คิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล คิดแก้ปัญหา ตัดสินใจในการให้การพยาบาลผู้ป่วย ทั้งนี้เพราะผู้รับบริการในสถานบริการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีความแตกต่างหลากหลายและบางครั้งยังเป็นผู้รับบริการอยู่ในภาวะวิกฤติและเป็นผู้ได้รับผลกระทบเป็นส่วนใหญ่ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ต้องเป็นคนที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นอย่างดี ซึ่งการที่คนเราจะแก้ปัญหาได้ดีต้องมีทักษะด้านการคิด คิดอย่างรอบคอบ”... **ศาสตราจารย์ ดร. อานันท์**

“พยาบาลต้องเก่งคิด แก้ปัญหาได้ดีโดยต้องใช้ความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมา ต้องคิดแก้ปัญหาทุก ๆ อย่างได้เก่ง ตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้ดี”... **ผู้บริหารโรงพยาบาล**

“คนมีปัญหามากมายและมีวิถีชีวิตที่ต่างกัน พยาบาลต้องคิดให้รอบคอบภายใต้ข้อมูลที่มีอยู่ ตัดสินใจให้ดี ๆ ประเด็นอ่อนไหวในพื้นที่ก็มีมาก”... **ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์**

“แก้ปัญหาเก่ง ต้องมีเหตุผลในการคิดการตัดสินใจ”... **ผู้นำชุมชนคนที่ 3**

“มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา กล้าตัดสินใจ ตัดสินใจเก่ง ช่วยคนไข้ได้เร็ว จึงจะทำงานในสถานการณ์ความไม่สงบได้ดี”... **ผู้รับบริการคนที่ 1**

“พยาบาลต้องตัดสินใจช่วยเหลือคนไข้เก่ง ๆ คนจะตัดสินใจเก่งได้ต้องคิดเก่ง คิดเร็ว และไม่ผิดพลาด จึงคิดว่าต้องฝึกให้นักศึกษาเรียนรู้กระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ให้มาก ฝึกให้คิดแก้ปัญหา”... **อาจารย์พิเศษ**

4. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม

พยาบาลเป็นบุคลากรทางสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานกับผู้รับบริการ ซึ่งการทำงานตามวิชาชีพการพยาบาลมีบทบาททั้งทางด้านการรักษาพยาบาล การป้องกันโรค การฟื้นฟูสภาพ ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้พยาบาลมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นอีกคุณลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานในพื้นที่ซึ่งต้องปฏิบัติงานท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้ การรู้จักระงับอารมณ์ของตนเอง มีความอดทน มีความเมตตา กรุณาอยากช่วยคนที่ตกทุกข์ได้ยาก มีความเอื้ออาทร มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกับคนไข้และหน้าที่การงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักที่พบว่า จังหวัดยะลาซึ่งเป็นพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ที่บีบคั้นทั้งผู้รับบริการ พยาบาลและสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยเสนอตามลำดับรายละเอียด ดังนี้

4.1 การรู้จักระงับอารมณ์ของตนเอง

คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมประการแรกของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา คือสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก

คือ การรู้จักระงับอารมณ์ตนเอง ทั้งนี้เพราะในสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยาวนาน มีผู้ได้รับผลกระทบทั้งด้านร่างกายและจิตใจเป็นจำนวนมาก ประชาชนส่วนใหญ่มีความเครียดในระดับที่แตกต่างกัน มีผลให้ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ลดลงไป ในขณะที่พยาบาลซึ่งเป็นผู้ให้บริการด้านสาธารณสุขที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดต้องทำงานหนัก มีความเหน็ดเหนื่อยเพิ่มมากขึ้น จึงต้องรู้จักระงับอารมณ์ของตนเองจึงจะปฏิบัติการพยาบาลในภาวะวิกฤตได้ดียิ่งขึ้นอย่างคำบอกเล่าของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“พยาบาลเองก็ทำงานลำบากจากสถานการณ์ ผู้รับบริการก็คาดหวัง ต้องการความช่วยเหลือ พยาบาลก็ต้องรู้จักระงับอารมณ์ตนเองอย่าไปโต้ตอบเขา” ... **สาธารณสุขอำเภอ**

“ผู้รับบริการเครียดมาก พยาบาลต้องระงับอารมณ์ให้มาก ๆ” ... **ผู้บริหารโรงพยาบาล**

“พยาบาลงานหนักมากขึ้น คุณภาพการบริการก็ต้องคงไว้ แต่ไม่ว่าจะเหนื่อยอย่างไร พยาบาลจะอารมณ์เสียกับผู้รับบริการไม่ได้ ต้องคิดอยู่เสมอว่าเขาทุกข์อยู่แล้ว เราต้องไม่เพิ่มทุกข์ให้เขา ต้องระงับอารมณ์เราให้ได้” ... **ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์**

“สถานการณ์มันแย่ พยาบาลจะไปใช้อารมณ์ไม่ได้” ... **ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาล**

ชุมชน

“พยาบาลต้องรู้จักระงับอารมณ์ของตัวเองไม่ว่ากล่าวคนไข้” ... **ผู้นำชุมชนคนที่ 2**

“ระงับอารมณ์ของตัวเองให้มาก ๆ เวลาเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ มีคนเจ็บมาก ๆ เรารู้ว่าพยาบาลก็คงตื่นเต้นตกใจ คิดว่าพยาบาลต้องระงับอารมณ์เก่ง ๆ” ... **ผู้รับบริการคนที่ 2**

“พยาบาลต้องรู้จักระงับอารมณ์ของตัวเองไม่พูดเสียงดัง ไม่ว่าคนไข้ ไม่แสดงอารมณ์เสียกับคนไข้ คนไข้เขาจะรู้สึกเสียใจเวลาถูกพยาบาลว่า” ... **ผู้รับบริการคนที่ 3**

“ทุกคนเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ พยาบาลต้องรู้จักจัดการกับอารมณ์ รู้จักการระงับอารมณ์ตัวเอง อย่าให้ไปมีปัญหากับคนที่มารับบริการ” ... **อาจารย์พิเศษ**

4.2 มีความอดทน

การทำงานภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบ ที่มีผลกระทบต่อผู้รับบริการมากมาย ทั้งการดำรงชีวิต ฐานะทางเศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต จิตสังคม จิตวิญญาณ คุณภาพการบริการ รวมทั้งความไว้วางใจของประชาชน มีผู้เจ็บป่วย พิกัด ทูพผลกระทบเพิ่มขึ้น ทั้งจากการเกิดเหตุการณ์รุนแรงในสถานที่ต่าง ๆ หรือผู้รับบริการที่มีอาการป่วยของโรคที่รุนแรงมากขึ้น การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้ช้าลงทั้งข้อจำกัดของการเดินทาง จำนวนผู้มารับบริการมากขึ้น แต่ทุกสถานบริการต้องคงไว้ซึ่งมาตรฐานคุณภาพการพยาบาล มีผลให้พยาบาลต้องทำงานมากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงให้ข้อมูลตามประสบการณ์ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องเป็นผู้ที่มีความ

อดทน อาจจะต้องอดทนมากกว่าพยาบาลในพื้นที่อื่นทั่ว ๆ ไป ซึ่งตามสภากาพยาบาลกำหนดไว้ เพียงพยาบาลต้องมีความอดทนเท่านั้น ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ต้องมีความอดทนมากกว่าพยาบาลในพื้นที่อื่นเพราะพยาบาลเองก็เป็นประชาชน คนหนึ่ง แล้วยังเจอกับคนไข้ที่ป่วยมากขึ้นทั้งร่างกายและจิตใจ”... **สาธารณสุขอำเภอ**

“คนที่ทำงานภายใต้ความบีบคั้นมาก ๆ ได้ดีต้องเป็นคนที่มีความอดทนสูงเพราะ เหนื่อยมากจริง ๆ แล้วยังต้องอดทนกับอารมณ์ของผู้รับบริการอีก” ... **ผู้บริหารโรงพยาบาล**

“พยาบาลต้องทำงานหนักกว่าพยาบาลในท้องที่อื่น คนไข้ที่มาส่วนมากเป็นพวกที่อาการ รุนแรงมาก ต้องใช้ความอดทนมาก ๆ ต้องอดทนมากกว่าที่อื่น”... **ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์**

“คนไข้เพิ่มขึ้นอย่างมากแต่อัตราค่าจ้างเท่าเดิม จึงต้องทำงานหนักกว่าพยาบาลที่อื่น ต้องใช้ความอดทน อดทนที่ต้องขึ้นเวรมาก อดทนทั้งอารมณ์”... **ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน**

“งานพยาบาลก็หนัก คนไข้ก็เยอะ สถานการณ์ก็ไม่ดี พยาบาลก็เครียด คนไข้ก็เครียด เห็นใจพยาบาลมากแต่ก็ต้องเป็นคนอดทนจริง ๆ”... **ผู้นำชุมชนคนที่ 3**

“ต้องอดทนให้มาก ทั้งงานที่หนัก ความเครียด อารมณ์ของคนไข้”... **ผู้รับบริการคนที่ 4**

“ต้องดูแลตัวเองให้ปลอดภัยและดูแลคนอื่น พยาบาลต้องอดทนมาก ๆ”... **อาจารย์พิเศษ**

4.3 มีความเมตตา กรุณา อยากช่วยคนที่ตกทุกข์ได้ยาก มีความเอื้ออาทร

การปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีผู้ได้รับผลกระทบมากมาย ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก มีความเครียดแค้น หวาดกลัว ในบางสถานการณ์พยาบาลก็ไม่มั่นใจว่าผู้รับบริการจะเป็นผู้ก่อความไม่สงบหรือไม่ ในขณะที่เดียวกัน ผู้รับบริการยังมีความหลากหลายในด้านความเชื่อ ความเป็นอยู่ซึ่งส่งผลกระทบต่อารดูแลสุขภาพ พยาบาล เป็นคนที่ต้องทำงานกับความยากลำบากจากปัจจัยต่าง ๆ ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ในบริบทของ ตามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากประสบการณ์ สรุปได้ว่า การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพที่สุด ต้องเป็นบุคคลที่มีความเมตตา กรุณา ทั้งนี้เพราะความเมตตาเป็นความปรารถนาดี อยากช่วยคนที่ ตกทุกข์ได้ยาก มีความเอื้ออาทรดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ทุกคนตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันมีความเครียดเหมือน ๆ กัน พยาบาลยังเป็น วิชาชีพที่ต้องดูแลสุขภาพของคนอื่น ต้องใช้ความเมตตา”... **สาธารณสุขอำเภอ**

“ทำงานยากจากจำนวนผู้รับบริการ จากความรุนแรง ต้องมีความเมตตา มาก ๆ เหนื่อย ต้องเอื้ออาทรต่อกัน”... **ผู้บริหารโรงพยาบาล**

“เอื้ออาทรกับคนไข้...เชื่อว่าคนไข้ทุกคนมีความเป็นมนุษย์ก็เข้าใจว่าบางครั้งพยาบาล ก็ไม่มั่นใจว่าคนที่มาหาเราเป็นใคร...ต้องมีความเมตตา กรุณา”... **ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์**

“มีความโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น เมตตากรุณา เอื้ออาทร เอาใจเขามาใส่ใจเรา ต้องคิดว่า เขามีทุกข์ทั้งจากภาวะสุขภาพ ทุกข์ใจจากสถานการณ์” ... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“มีคุณธรรม มีเมตตา เห็นผู้ตกทุกข์ได้ยากแล้วอยากช่วยโดยไม่ต้องมองว่าเขาเป็นใคร มาจากไหน ตอนนี้ทุกคนอยู่กับความลำบากต้องช่วยกันดูแล”... ผู้นำชุมชนคนที่ 1

“พยาบาลต้องมีความรักให้กับคนไข้ เมตตาว่าเขาเจ็บป่วยแล้วยังป่วยใจจากเหตุร้าย ราชวัน ต้องตั้งใจช่วยเหลือเขาอย่างเต็มที่ มีจุดมุ่งหมายให้คนไข้หายเจ็บป่วย”... ผู้รับบริการคนที่ 1

“เต็มใจดูแลคนไข้ มีความเมตตากรุณา เวลามีคนไข้มาเจ็บป่วยที่โรงพยาบาล พยาบาลตั้งใจให้การดูแลพูดคุยกับคนไข้ดี ๆ” ... ผู้รับบริการคนที่ 3

“พยาบาลต้องดูแลคนไข้ด้วยความคิดที่ว่าคนไข้เป็นญาติ ถ้าคิดว่าคนไข้เป็นญาติ พยาบาลจะเต็มใจทำการพยาบาลอย่างเต็มที่ เต็มใจและมีเมตตา”... ผู้รับบริการคนที่ 4

4.4 มีความรับผิดชอบต่อนักที่

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างต่อเนื่อง และยาวนาน มีผู้ได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก ผู้มารับบริการในโรงพยาบาลหรือสถานีนอนัมย์ มักมีอาการรุนแรงหรือเข้าชั้นวิกฤต ในขณะที่เดียวกันพยาบาลต้องทำงานหนักและยากลำบากมาก และทำงานภายใต้สถานการณ์ที่มีความเสี่ยง ความหวาดกลัวจากการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงให้ข้อคิดเห็นจากประสบการณ์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ว่า พยาบาล ที่จะปฏิบัติงานในพื้นที่ใต้จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อนักที่ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักหมายความว่าความรวมถึง ความเสียสละของพยาบาลด้วย ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ กำหนด คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ในด้านความรับผิดชอบ รายละเอียดดังตัวอย่างคำบอกเล่าของ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“นอกจากการทำงานตามบทบาทหน้าที่แล้ว ไม่เสียสละน่าจะทำงานได้ไม่คืบมากนัก... เขาก็บอกว่าสงสารคนไข้ สิ่งเหล่านี้ก็บอกถึงความเสียสละของพยาบาล”... สาธารณสุขอำเภอ

“ต้องรับผิดชอบคนไข้ที่มากขึ้นคนไข้ที่วิกฤตขึ้น...ความเหน็ดเหนื่อยของพยาบาลต้องมี มากกว่าพยาบาลที่ทำงานที่อื่นคนกลุ่มนี้จึงต้องทำงานด้วยความเสียสละ”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“ในสภาพความกดดันใครทำงานตามหน้าที่รับผิดชอบได้ดี ก็ต้องถือว่าเสียสละ มาก ๆ แล้ว ถ้าไม่เสียสละมาก ๆ คงขอย้ายกันออกไปหมดแล้ว”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ต้องมีความเสียสละมากกว่าที่อื่น เงินเดือนก็เท่ากันค่าเวรก็เท่ากัน นอกเหนือจากการ ทำงานตามหน้าที่แล้วต้องบวกความเสียสละเข้าไปด้วย”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“พยาบาลทำงานหนัก สถานการณ์ก็กดดันมาก..ต้องเสียสละมาก ๆ”... ผู้นำชุมชนคนที่ 1

“ทำงานยาก เลี้ยงตายด้วย ต้องเป็นคนที่เสียสละ”... ผู้นำชุมชนคนที่ 2

“ต้องเป็นคนที่มีความเสียสละ เพราะการทำงานที่มีคนไข้มาก อาการหนัก เป็นความรับผิดชอบ...ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ต้องเสียสละตั้งใจทำงานมาก ๆ”...ผู้นำชุมชนคนที่ 4

“ต้องมึนงานในหน้าที่รับผิดชอบภายใต้ความเหน็ดเหนื่อย ยังมีความหวาดกลัวร่วมด้วย ต้องเสียสละความสุขของตัวเองให้กับคนอื่นมาก” ... อาจารย์พิเศษ

4.5 มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกับคนไข้และหน้าที่การงาน

การปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบ ที่ทั้งผู้รับบริการ พยาบาล ประชาชนทั่วไป ล้วนแต่เป็นผู้ได้รับผลกระทบเหมือนกัน แม้บทบาทหน้าที่ของพยาบาลจะต้องให้การพยาบาลโดยตรงต่อชีวิต สุขภาพ และอนามัยของประชาชนด้วยความเอาใจใส่อย่างเอื้ออาทร มุ่งความสัมพันธระหว่างบุคคลต่อบุคคล ตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ แต่ในจังหวัดยะลาซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเชื่อที่หลากหลายทั้งการดำเนินชีวิต การดูแลตนเองและครอบครัวแตกต่างกันมากมาย รวมทั้งการเกิดเหตุร้ายรายวันทั้งกับประชาชน ผู้นำศาสนา เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งพยาบาล ทำให้มีความหวาดกลัวเกิดขึ้น ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในพื้นที่เป็นอย่างดี ให้ข้อมูลไปในแนวทางเดียวกันถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านคุณธรรม จริยธรรมอีกประการหนึ่ง คือ ต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกับคนไข้และหน้าที่การงาน ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อบทบาท หน้าที่ คือ ต้องพยายามทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ถูกต้องที่สุด สถานการณ์บ้านเราไม่ใช่สถานการณ์ปกติ พยาบาลต้องเชื่อว่าหน้าที่ของเราคือการพยาบาลผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากและต้องการความช่วยเหลือ พยาบาลต้องซื่อสัตย์ตนเอง”... สาธารณสุขอำเภอ

“พยาบาลต้องซื่อสัตย์กับตนเอง คือ ต้องรับรู้หน้าที่ของตัวเอง ต้องคิดว่าบทบาท คือ การช่วยเหลือคนทุกคน ยึดมั่นในหน้าที่ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตน”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“มีความซื่อสัตย์ต่อผู้ป่วย จริงใจกับการพยาบาล ต้องมองเขาให้เห็นความเป็นบุคคล ที่มีเกียรติ เป็นคุณพยาบาลด้วยใจ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตน”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ต้องซื่อสัตย์กับหน้าที่การงานของตัวเอง ปฏิบัติตามหน้าที่ให้ดีที่สุด อย่าเอาความยากลำบากในการทำงานเป็นข้ออ้าง”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“ในสถานการณ์อย่างนี้ ทุกคนต้องซื่อสัตย์ต่อกัน คนไข้ต้องร่วมมือกับพยาบาล พยาบาลซื่อสัตย์ต่อการพยาบาลผู้ป่วย อย่าไปรู้ว่าเขาเป็นใคร หน้าที่คือหน้าที่”... ผู้นำชุมชนคนที่ 1

“เห็นผู้ตกทุกข์ได้ยากแล้วอยากช่วยโดยไม่ต้องมองว่าเขาเป็นใครมาจากไหน ทำตามหน้าที่ของพยาบาลที่มี ตั้งใจทำงาน ซื่อสัตย์ต่อการได้ทำความดี”... ผู้รับบริการคนที่ 3

“พยาบาลก็ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ก็ต้องให้การพยาบาล เพราะอาชีพก็ต้องช่วยคน อันนี้ที่บอกว่าเป็นความซื่อสัตย์ต่ออาชีพของตัวเอง ซึ่งพยาบาลที่อื่นอาจจะไม่ต้องมีก็ได้”...อาจารย์พิเศษ

5. คุณลักษณะด้านการเข้าใจความแตกต่าง

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจังหวัดยะลาก็เป็นหนึ่งในสามจังหวัดนี้ ถึงแม้ประชาชนส่วนใหญ่มีสัญชาติไทย แต่เชื้อชาติที่ต่างกัน โดยประชาชนกลุ่มใหญ่ที่สุด คือ ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ที่มีประวัติศาสตร์แห่งชาติพันธุ์มายาวนานในดินแดนสามจังหวัด มีความหลากหลายในความเชื่อ วิถีชีวิต รวมทั้งในความเป็นมุสลิมมีความเชื่อและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคล ครอบครัว ท้องที่ ความเชื่อ และวิถีชีวิตเหล่านี้มีผลต่อการดูแลสุขภาพของประชาชน ทั้งนี้เพราะมุสลิมยึดมั่นในหลักการแห่งศาสนาเป็นธรรมเนียมในการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิดความเป็นอยู่ เสียชีวิต และโลกหลังความตาย ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทั้งการปฏิบัติหน้าที่ เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ให้ข้อมูลว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่นนี้ได้คือ ต้องมีความเข้าใจความแตกต่างของบุคคล ต้องยึดผู้รับบริการเป็นสำคัญ เคารพความคิด ความเชื่อของผู้รับบริการ ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ว่า พยาบาลต้องสามารถให้การพยาบาลได้อย่างเป็นองค์รวมแก่ผู้ใช้บริการทุกช่วงวัย ทุกภาวะสุขภาพ ทุกระดับของสถานบริการสุขภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ต้องให้การพยาบาลสอดคล้องกับความเชื่อ พยาบาลที่เป็นมุสลิมก็ต้องเข้าใจความเชื่อของผู้รับบริการที่เป็นไทยพุทธด้วย ต่างฝ่ายต่างต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงจะหมายถึงการเข้าใจความแตกต่าง”... ธารารณสุขอำเภอ

“เข้าใจบริบทและวิถีชีวิตรวมทั้งวัฒนธรรม ความเชื่อที่แตกต่างกัน คิดว่าการที่เราจะเข้าใจคนอื่นได้เป็นอย่างดีพยาบาลต้องเข้าใจตัวเอง เข้าใจความคิดและความเชื่อที่แท้จริงของตัวเองก่อน...ศาสนาอิสลามมีความเชื่อที่แตกต่างและหลากหลายมากมาย”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“การเข้าใจความหลากหลายเป็นคุณลักษณะแรก ๆ ที่สำคัญ ไม่ใช่เป็นเพียงการสอนให้นักศึกษาพยาบาลไทยพุทธเข้าใจคนใช้มุสลิม...พยาบาลมุสลิมก็ต้องเข้าใจคนใช้ไทยพุทธ...การเข้าใจในความหลากหลาย เข้าใจความแตกต่าง ต้องเข้าใจในทุกศาสนาและเข้าใจในความแตกต่างของความเชื่อเมื่อนับถือศาสนาเดียวกันก็ตาม”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“การเข้าใจหลักการทางวัฒนธรรมของแต่ละศาสนา ก็ต้องเข้าใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย พยาบาลไทยพุทธต้องศึกษาวัฒนธรรมของคนใช้มุสลิม ขณะเดียวกันพยาบาลที่เป็นมุสลิมก็ต้องศึกษาให้เข้าใจคนใช้ไทยพุทธด้วย” ... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“ถ้าสังเกตดูให้ดีๆ จะเห็นว่าคนอิสลามบริจาacleือน้อยมาก เรื่องการบริจาacle้วยะแทบมองไม่เห็นเลย แต่ละคนก็เชื่อไม่เหมือนกัน ต้องเข้าใจความแตกต่าง”... ผู้นำชุมชนคนที่ 2

“ในท้องถิ่นนี้มีทั้งคนไทยพุทธที่นับถือศาสนาพุทธ คนจีนที่นับถือศาสนาพุทธ คนอิสลามแล้วคนอิสลามยังมีอีกหลายความเชื่อ ถึงแม้หลักศาสนาอิสลามจะเป็นหลักเดียวกันแต่ก็แยกออกเป็นหลายกลุ่ม พยาบาลจึงต้องเข้าใจความแตกต่างของคน”... ผู้นำชุมชนคนที่ 3

“แต่ละคนมีความเชื่อที่ไม่เหมือนกัน แต่ถ้ามั่นช้ดเ้ด้กับการรักษาก็ไม่ยากให้ตามใจคนไข้มากนัก... ไม่ว่าคนไทยพุทธหรือมุสลิมต้องเรียนรู้กันและกัน”... ผู้รับบริการคนที่ 1

“พยาบาลต้องเข้าใจคนไข้ทั้งความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ที่เขานับถือ สามจังหวัดบ้านเราก็มีศาสนาที่สำคัญสองศาสนา อยากให้พยาบาลเข้าใจคนไข้ด้วย”... ผู้รับบริการคนที่ 4

“พยาบาลต้องเข้าใจวัฒนธรรมของคนไข้ คิดว่าสำคัญมากจะมีคนอิสลามบางกลุ่มที่เขามีความเชื่อว่าการคุมกำเนิดโดยวิธีการทางการแพทย์สมัยใหม่ ทั้งการกินยา การฉีดยา การทำหมันเป็นเรื่องบาป เนื่องจากคนจะเกิดแล้วไม่ยอมให้เขามาเกิด พยาบาลต้องศึกษาให้เข้าใจความเชื่อของคนไข้ให้ได้”... อาจารย์พิเศษ

6. คุณลักษณะด้านการพยาบาล

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นเป็นเวลายาวนาน ประชาชนได้รับบาดเจ็บและได้รับผลกระทบต้อจิดใจเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันจากสถานการณ์ความไม่สงบยังมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน จากความเครียด ความกลัวการเดินทาง ยากล้าบากที่จะออกมาใช้บริการด้านสุขภาพ ในขณะที่เดียวกันบุคลากรสาธารณสุขเข้าไปให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนในพื้นที่ยากลำบากมากขึ้นจากความไม่ปลอดภัย จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักจึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนึ ยะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกคุณลักษณะ คือ ด้านการพยาบาลที่ประกอบด้วย ความเป็นมาตรฐานในการทำงานของวิชาชีพ มีความยุติธรรมในการให้การพยาบาลกับผู้รับบริการโดยไม่เลือกว่านับถือศาสนาใด ไม่เลือกปฏิบัติ และให้การพยาบาลผู้รับบริการได้ครอบคลุมอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งจากตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ว่าต้องสามารถให้การพยาบาลได้อย่างเป็นองค์รวมแก่ผู้ให้บริการทุกช่วงวัย ทุกภาวะสุขภาพ ทุกระดับของสถานบริการสุขภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยใช้ศาสตร์และศิลปะทางการพยาบาล และหลักฐานเชิงประจักษ์ ภายใต้กฎหมายและจรรยาบรรณของวิชาชีพ โดยไม่พบว่าสภาวะการพยาบาลได้กล่าวถึงประเด็นมีความยุติธรรมในการให้การพยาบาลกับผู้รับบริการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 20 นับถือศาสนาพุทธและอื่น ๆ

ประกอบกับพยาบาลเองส่วนใหญ่ก็นับถือศาสนาอิสลามเช่นกัน ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงให้ความสำคัญกับประเด็นความยุติธรรมในการให้บริการพยาบาลด้วยอีกประการหนึ่ง ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก รายละเอียด ดังนี้

6.1 มีความเป็นมาตรฐานในการทำงานของวิชาชีพ

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า จากการจัดการศึกษา สาขาพยาบาลศาสตร์เป็นการจัดการศึกษาระดับวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติเป็นแกนกลางและต้องปฏิบัติโดยตรงต่อชีวิตมนุษย์ จึงจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการของวิชาการและมาตรฐานของวิชาชีพ ในการดูแลทุกภาวะสุขภาพ ทุกวัย ทั้งนี้เพราะประชาชนจำนวนมากในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบทั้งทางตรงคือด้านร่างกาย ทางอ้อมเช่นมีปัญหาสุขภาพเพิ่มขึ้น ผลกระทบด้านจิตใจ พยาบาลจึงต้องสามารถวินิจฉัยได้เก่ง ช่วยเหลือได้รวดเร็วและถูกต้อง ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ต้องยึดหลักการทางทฤษฎี ให้การพยาบาลตามมาตรฐานของวิชา ทั้งมาตรฐานการพยาบาล ตามคุณภาพการพยาบาล คิดเสมอว่าต้องให้บริการที่ดีที่สุด”... ธารณสุขอำเภอ

“เป้าหมายที่คนไข้ ต้องมีมาตรฐานวิชาชีพการพยาบาล”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“ทำงานรวดเร็วและถูกต้องตามหลักการทางวิชาการของวิชาชีพ...พยาบาลจึงต้องเก่ง วินิจฉัยผู้ป่วยได้เร็ว ให้การพยาบาลเขาได้ถูกต้อง”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ใช้กระบวนการพยาบาล เพราะเป็นหลักการสำคัญของพยาบาล เรื่องความเชื่อ วิถีชีวิต ต้องยึดหลักกระบวนการพยาบาล มาตรฐานการพยาบาล”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“เวลาพยาบาลคนไข้ต้องยึดหลักการเหมือนกัน...พยาบาลต้องทำทุกอย่างตามหลักวิชาที่เรียนมา คนไข้จะได้ไม่งั้น ที่สำคัญคือความถูกต้อง”... ผู้นำชุมชนคนที่ 2

“พยาบาลแต่ละคนทำแผลไม่เหมือนกัน กังงว่าทำอย่างไรหนูก...เวลาทำงานกับคนไข้ ควรทำตามที่เราเรียนมาเพราะน่าจะถูกต้องตามหลักการ”... ผู้รับบริการคนที่ 1

“ต้องยึดมาตรฐานวิชาชีพ เพราะจะไม่มีโอกาสเกิดข้อผิดพลาดแน่นอน”... อาจารย์พิเศษ

6.2 มีความยุติธรรมในการให้การพยาบาลโดยไม่เลือกหน้านับถือศาสนาใด ไม่เลือกปฏิบัติ

พยาบาลเป็นบุคลากรด้านสุขภาพที่มีบทบาทในการดูแลต่อบุคคลทุกเพศ ทุกวัยและเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติโดยตรงต่อชีวิต สุขภาพอนามัยของมนุษย์ เป็นวิชาชีพที่จะเลือกปฏิบัติไม่ได้ เพราะทุกคนต้องได้รับการพยาบาลที่เท่าเทียมกันในฐานะของผู้รับบริการ ซึ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม รวมทั้งมีกลุ่ม

ผู้ไม่หวังดีปะปนในกลุ่มผู้รับบริการ ทำให้ยากแก่การแยกบุคคล ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงให้ข้อคิดเห็นจากประสบการณ์ว่าพยาบาลต้องมีความยุติธรรมในการให้การพยาบาลกับผู้รับบริการโดยไม่เลือกว่านับถือศาสนาใด ไม่เลือกปฏิบัติ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“พยาบาลต้องไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ชนชั้น ต้องมีความเป็นกลางในการพยาบาล ถึงเราเป็นคนไทยพุทธก็ต้องให้การพยาบาลคนไทยอิสลามอย่างเหมือนกับญาติของตัวเอง หรือพยาบาลที่เป็นอิสลามก็ต้องให้การพยาบาลคนใช้ไทยพุทธ โดยไม่รังเกียจ”... ธารารณสุขอำเภอ

“ต้องให้บริการพยาบาลเขาเป็นอย่างดีเพราะเขาอยู่ในฐานะคนมารับบริการ เป็นคนที่พยาบาลต้องช่วยเหลือ ต้องมีจิตใจที่เป็นกลาง ไม่ควรแบ่งพวก”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“พยาบาลเป็นอาชีพที่ต้องปฏิบัติงานกับคนทุกกลุ่ม ไม่ว่าคนใด แนวร่วม ทุกศาสนา ต้องทำใจให้เป็นกลาง ให้การพยาบาลทุกคนเหมือนกัน”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ต้องเต็มใจดูแลคนไข้ ไม่ว่าเขาจะเป็นใครเจ็บป่วยมากน้อยแค่ไหน...เวลามีคนไข้มาเจ็บป่วยที่โรงพยาบาล พยาบาลตั้งใจให้การดูแลทุกคนกับคนไข้ดี ๆ...คิดว่าต้องพยาบาลคนไข้ให้ดีที่สุด ดูแลคนไข้เหมือน ๆ กัน”... ผู้นำชุมชนคนที่ 3

“มีความยุติธรรมในการให้การพยาบาลกับคนไข้ ไม่เลือกว่าคนไข้คนไหนไม่ได้นับถือศาสนาเดียวกับพยาบาล ไม่แบ่งชั้น วรรณะ ให้การดูแลคนไข้เท่าเทียมกัน”... ผู้นำชุมชนคนที่ 4

“พยาบาลต้องไม่เลือกปฏิบัติ พยาบาลไม่เลือกว่ากำลังปฏิบัติกับคนไข้ไทยพุทธหรือมุสลิมให้ขุ่นเหมือน ๆ กัน ก็มีนะที่เคยเจอพยาบาลที่เป็นมุสลิมก็จะเลือกคุยแต่กับคนไข้มุสลิม คนไข้เดียงข้าง ๆ กันนอนดู...คิดว่าพยาบาลต้องให้การดูแลทุกคนเหมือนกัน”... ผู้รับบริการคนที่ 3

“ทุกคนล้วนเป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบทั้งนั้น การให้การพยาบาลจึงต้องเสมอภาคและเท่าเทียมกัน พยาบาลมุสลิมก็ดูแลคนไข้ไทยพุทธให้ดี อย่าคิดว่าเขากินหมู”... อาจารย์พิเศษ

6.3 ให้การพยาบาลได้ครอบคลุมอย่างเป็นองค์รวม

การพยาบาลบุคคล ครอบครัวและชุมชนในภาวะสุขภาพเบี่ยงเบน เจ็บป่วย วิกฤต และเรื้อรัง ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่วิกฤต มีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ประชาชนได้รับผลกระทบอย่างมากทั้งการดำรงชีวิต เศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ ความรู้สึกละแวกแยกกันเองของประชาชน ประกอบกับประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ที่มีความแตกต่างในความเชื่อและวิถีชีวิตที่มีผลต่อสุขภาพ ในการบริการพยาบาลจึงต้องครอบคลุมทั้งด้านกาย จิต สังคม และความเชื่อ ทั้งนี้เพราะบุคคลประกอบด้วย กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณเป็นองค์รวมจะแยกออกจากกันไม่ได้ ดังข้อสรุปจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่นำประสบการณ์ที่มีในพื้นที่มาร่วมกำหนดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“การพยาบาลที่เน้นความเป็นองค์รวมของเขา ไม่ใช่ดูเฉพาะร่างกาย ในการดูแลผู้ป่วย และครอบครัวจะเน้นการส่งเสริมสุขภาพมากกว่าการรักษาพยาบาล โดยต้องให้สอดคล้องกับความต้องการตอบสนองความเชื่อทางศาสนา รวมทั้งวิถีชีวิต”... **สาธารณสุขอำเภอบึงสามพัน**

“ชีวิตต้องรวมทุกอย่าง แยกจากกันไม่ได้ การพยาบาลต้องตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ ป่วยกายก็ต้องกระทบใจแล้วยังมีจิตวิญญาณเข้ามาเกี่ยวข้องอีก”... **ผู้บริหารโรงพยาบาล**

“คนไข้บางคนที่มีความเชื่อว่าการตายเป็นเมตตาของอัลลอห์ ไม่ยอมให้ใส่เครื่องช่วยหายใจ พยาบาลอาจอธิบายให้ญาติเข้าใจประโยชน์จากการใส่เครื่องช่วยหายใจ...ต้องให้การพยาบาลที่เป็นองค์รวม เข้าใจวัฒนธรรมและวิถีชีวิต”... **ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์**

“ต้องดูแลทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณของเขา เพราะคิดว่า ทั้งสี่ด้านต้องมีความสัมพันธ์กันแยกออกจากกันไม่ได้”... **ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน**

“คนจะแยกความเจ็บป่วยออกจากความกลัว แยกความเจ็บออกจากความเชื่อไม่ได้ จริง ๆ ถ้าเราดูเขาด้านเดียว คงไม่เกิดประโยชน์แน่”... **ผู้นำชุมชนคนที่ 3**

“คนไข้มุสลิมต้องการให้มีคนมาอ่านอัลกุรอานข้างหูคนไข้เวลาใกล้ไปเฝ้าอัลลอห์ (เสียชีวิต) พยาบาลก็ควรอนุญาต พยาบาลนอกจากดูแลความเจ็บป่วยแล้วต้องดูแลด้านจิตใจและความเชื่อด้วย คนไข้จึงจะสบายใจ”... **ผู้รับบริการคนที่ 2**

“คนเราแยกตัวเองออกจากสังคม ไม่ได้ แยกร่างกายออกจากจิตใจไม่ได้ มุสลิมเขายังจะแยกความเชื่อออกจากชีวิตไม่ได้ เวลาจะทำอะไรกับคนไข้ต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้”... **อาจารย์พิเศษ**

7. คุณลักษณะด้านการใฝ่เรียนรู้

วิชาชีพการพยาบาลเน้นการปฏิบัติโดยต้องยึดหลักการทางวิชาการและหลักการทางทฤษฎี การพยาบาล ปัจจุบันศาสตร์ทางการพยาบาลมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก เนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ การเปลี่ยนแปลงของโรคและการรักษาพยาบาลที่เกิดขึ้น พยาบาลจึงต้องเรียนรู้ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น รูปแบบการเรียนรู้มีทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสถานการณ์ความรุนแรง ประชาชนมีสุขภาพที่ไม่ดี รวมทั้งนโยบายบางอย่างที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า คุณลักษณะด้านการใฝ่เรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมกรใฝ่รู้ใฝ่เรียน การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและพัฒนาความสามารถด้านการวิจัย เป็นอีกคุณลักษณะที่สำคัญ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกัน รายละเอียด ดังนี้

7.1 พฤติกรรมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

ข้อสรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ บัณฑิตพยาบาลต้องมีพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน เพราะเป็นพฤติกรรมที่แสดงความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ปัจจุบันความรู้ทางการแพทย์มีความก้าวหน้าอย่างมาก ประกอบกับสถานการณ์และนโยบายการดำเนินงานด้านสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสถานการณ์ความรุนแรง รวมทั้งประชาชนที่อาศัยในพื้นที่มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ มีความเชื่อที่แตกต่างตามอัตลักษณ์ของตน มีความสามารถในการดูแลตนเองน้อยทำให้คุณภาพชีวิตค่อนข้างต่ำ ในขณะที่วิชาการและเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างมาก นักศึกษาจึงต้องมีพฤติกรรมในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“พยาบาลต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต ใฝ่เรียนใฝ่รู้ โดยเฉพาะการทำงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องเป็นคนที่มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง หมั่นเรียนรู้”... สาธารณสุขอำเภอ

“แทบทุกโรงพยาบาลมักขาดแคลนหมอ พยาบาลจึงต้องเป็นบุคลากรที่สามารถรักษาโรคเบื้องต้นให้ได้...ต้องติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการให้ทัน จึงต้องเป็นคนรักการอ่าน รักการเรียนรู้ รักการศึกษาค้นคว้า” ... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“เป็นพื้นที่ ๆ ที่มีนโยบายด้านต่าง ๆ รวมทั้งการสาธารณสุขแตกต่างจากพื้นที่อื่นเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของคนในสามจังหวัด...พยาบาลจะให้คำแนะนำคนไข้ได้ก็ต้องติดตามความรู้ มีนิสัยรักการค้นคว้า” ... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“นอกจากดูแลความเจ็บป่วยแล้ว ยังต้องดูแลเยียวยาสุขภาพจิตผู้ได้รับผลกระทบด้วย พยาบาลที่อื่น ไม่ต้องรู้...พยาบาลก็ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“ไม่อยากเห็นพยาบาลไม่มีความรู้หรือรู้ร้นน้อยกว่าคนไข้...พยาบาลต้องเรียนให้มาก อ่านให้มาก ถามจากคนที่เขามีความรู้”... ผู้นำชุมชนคนที่ 4

“อยากได้พยาบาลที่เก่ง ๆ ใฝ่รู้มาก ๆ เพราะบางครั้งคนไข้ไม่รู้จะไปพึ่งใคร อย่างเรื่องการติดตามผลประโยชน์ของพวกที่ญาติถูกระเบิด พยาบาลต้องแนะนำได้”... ผู้รับบริการคนที่ 1

7.2 พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

การปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องทำงานในสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก ประชาชนมีความแตกต่างและหลากหลายในความเชื่อ วัฒนธรรม พยาบาลต้องมีความรอบรู้ทุกด้าน ทั้งความรู้เกี่ยวกับการพยาบาล ศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นโยบายและระบบสาธารณสุข รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับศาสนา รวมทั้งในปัจจุบันมีความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ ผู้ให้ข้อมูลหลักจึงให้ข้อคิดเห็นจากประสบการณ์ว่าการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นอีกคุณลักษณะที่สำคัญ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ทำงานในสถานการณ์ที่ยุ่งยากมากกว่าที่อื่น ความก้าวหน้าทางด้านสุขภาพเปลี่ยนแปลงตลอด พยาบาลจึงต้องพัฒนาตัวเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้วย”... **ศาสตราจารย์**

“มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง หมั่นเรียนรู้อยู่เสมอ...สามจังหวัดมีอะไรที่เป็น ความเชื่อที่ละเอียดอ่อน พยาบาลต้องศึกษาให้มากขึ้น”... **ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์**

“การพัฒนาตัวเอง ไม่ต้องเรียนในระบบ อาจจะค้นคว้าหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง ก็ได้...ค่อย ๆ ฝึกให้เกิดนิสัยของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง”...**ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน**

“ต้องอ่านหนังสืออย่าคิดว่าตัวเองเรียนจบแล้วพอแล้ว การรักษาคณไขจะมีเรื่องใหม่ ๆ มาเยอะ” ... **ผู้นำชุมชนคนที่ 2**

“ต้องศึกษาค้นหาประสบการณ์เพิ่มเติมให้เก่ง คิดว่าพยาบาลต้องเป็นคนขยันนอกจาก ขยันที่จะพยาบาลคนไข้แล้ว ต้องขยันอ่านหนังสือ ศึกษาหาความรู้”... **ผู้รับบริการคนที่ 1**

“ต้องขยันเรียน ทำงานทุกอย่างตามที่โรงเรียนให้ทำ อีกอย่างต้องขยันฝึกมาก ๆ เพราะ ตัวเองต้องมีโอกาสดีกว่าคนอื่น ต้องขวนขวายมากกว่าคนอื่นจึงจะถูกต้อง”... **ผู้รับบริการคนที่ 3**

7.3 พัฒนาความสามารถด้านการวิจัย

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายและมีปัญหาสุขภาพ ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น การให้บริการสุขภาพจึงต้องปรับเปลี่ยนตามบริบทของผู้รับบริการ ซึ่งการ วิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่สำคัญ มีแบบแผนตามแนวทางของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ความรู้หรือข้อเท็จจริงที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องของประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา ทำให้ สามารถพัฒนาองค์ความรู้ทางการพยาบาลและแก้ปัญหาในการดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจึงได้ข้อสรุปว่า พยาบาล ที่ปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงต้องมีคุณลักษณะด้านการพัฒนาความสามารถในการ วิจัย ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“ต้องทำงานพร้อมกับทำวิจัยในงานประจำ สามจังหวัดชายแดนใต้ต้องปฏิบัติงานต่างจาก พื้นที่อื่น การทำงานควรสังเกตไป เก็บข้อมูลไปเพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้”... **ศาสตราจารย์**

“สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาสุขภาพเกือบทุกดัชนี คุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่าเกณฑ์ สิ่งเหล่านี้พยาบาลต้องทำวิจัยเพื่อหาวิธีการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ”... **ผู้บริหารโรงพยาบาล**

“เป็นนักวิจัย...การวิจัยที่คิดคือ พอเห็นการเปลี่ยนแปลงผิดปกติ ใน Ward ก็มองเห็น ปัญหาได้ รวบรวมข้อมูลที่มี แล้วเลือกวิธีแก้ปัญหาทางการพยาบาลตามทฤษฎีและความเชื่อของเขา สามารถบันทึกอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้พยาบาลค้นหาสิ่งใหม่ ๆ มาให้การพยาบาลผู้ป่วยและยัง สอดคล้องกับความต้องการ ความเชื่อของผู้รับบริการ” ... **ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์**

“การสร้างพยาบาลยุคใหม่ต้องสร้างนิสัยของการฝึกรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ให้การเป็นนักวิจัยในงานของตนเอง” ... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“ต้องเอาความรู้มาดูแลประชาชนตามความเชื่อ ความต้องการ ซึ่งคงไม่เหมือนกัน ทั้งประเทศ จังหวัดบ้านเราต้องศึกษาให้ได้วิธีการดูแลชาวบ้านอย่างเฉพาะ”... ผู้นำชุมชนคนที่ 3

“พยาบาลต้องมีความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์กับประชาชน”... ผู้รับบริการคนที่ 2

“พัฒนาความสามารถในการวิจัยโดยต้องเน้นการวิจัยที่ตอบสนองความเชื่อและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้าน เพื่อจะได้พัฒนาองค์ความรู้ของพยาบาลด้วย”... อาจารย์พิเศษ

8. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้พยาบาลต้องทำงานท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบ ผู้รับบริการมีเป็นจำนวนมากและมีวิถีชีวิตความเชื่อที่แตกต่างหลากหลาย ในขณะที่เดียวกันจาก ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า พยาบาลก็เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ความไม่สงบเช่นกัน การที่ต้องปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก จึงต้องใช้ความสามารถ ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีความเป็นผู้นำ จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จาก ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องมีคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ ซึ่งประกอบด้วย การกล้าตัดสินใจ ปรับตัวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดี มีความเป็นผู้นำ วิเคราะห์ตนเองและเข้าใจตนเอง ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักที่สอดคล้องกันรายละเอียด ดังนี้

8.1 กล้าตัดสินใจ

การตัดสินใจในการดูแลและช่วยเหลือบุคคลในสถานการณ์ความไม่สงบที่มีผู้รับบริการ อาการหนักและมารับบริการพร้อมกันเป็นจำนวนมาก รวมทั้งประชาชนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิต ต่ำกว่าเกณฑ์ของประเทศ ในขณะที่การทำงานในพื้นที่ซึ่งมีความไวทางวัฒนธรรม เกิดสถานการณ์ วิกฤตต่าง ๆ มากมาย ผู้รับบริการในพื้นที่ล้วนเป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบด้านต่าง ๆ การตัดสินใจ ที่ดีและเหมาะสมจึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“กล้าตัดสินใจและต้องตัดสินใจให้ถูกต้องด้วย ตัดสินใจเลือกที่ให้บริการในขอบเขต ที่เหมาะสม...ทำงานในสถานีนอนมัย บางครั้งถ้าเขามีแผลแปลก ๆ พยาบาลก็ต้องตัดสินใจให้บริการ เท่าที่ให้ได้ ไม่ต้องซักถามมาก ต้องตัดสินใจให้ดี กล้าตัดสินใจแก้ปัญหา”... สาธารณสุขอำเภอ

“มีเหตุการณ์ทำให้มีคนไข้เยอะ พยาบาลต้องกล้าตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ให้ได้ก่อน อย่างน้อยก็ต้องตัดสินใจให้ได้ว่าจะดูแลใครก่อน”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“ต้องตัดสินใจเก่งรวดเร็วและมีเหตุผล...ต้องตัดสินใจให้การพยาบาล อย่างมีคนไข้ ถูกกระเบิดมากมามาก ๆ ต้องตัดสินใจให้ดีว่าจะทำอะไร”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“พยาบาลต้องตัดสินใจเก่ง ชีคคนไข้เป็นสำคัญ อย่างพวกได้รับผลกระทบมา ญาติก็ตกใจ พยาบาลต้องตัดสินใจ แก้ปัญหาได้ดี”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“พยาบาลต้องตัดสินใจเก่ง บางครั้งคนไข้ก็หัวหมองจะตาย เคี้ยวจะเรียกร้องเอาโน่นเอานี้ พยาบาลต้องตัดสินใจให้เด็ดขาด นำชาวบ้านได้”... ผู้นำชุมชนคนที่ 2

“พื้นที่เราพวกมีอิทธิพลก็มาก พวกบ้าอำนาจก็เยอะ แล้วยังชอบอ้างว่าอันนี้ไม่ได้ อันนั้นไม่ได้ พยาบาลต้องตัดสินใจเก่ง ๆ ตัดสินใจให้ได้ว่าจะทำอะไร”... ผู้รับบริการคนที่

“...ตัดสินใจเก่ง ถ้าตัดสินใจแก้ไขปัญหาละเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น...พยาบาลต้องตัดสินใจให้ได้ว่ารายใดวิกฤตต้องช่วยเหลือก่อน เมื่อตัดสินใจแล้วต้องกล้าอธิบาย”... อาจารย์พิเศษ

8.2 ปรับตัวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี

การปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยาวนาน รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงของระบบบริการสุขภาพ ระบบประกันสุขภาพ นโยบายการบริการสุขภาพ รวมทั้งการทำความเข้าใจต่อความหลากหลายของผู้รับบริการ พยาบาลซึ่งเป็นบุคลากรที่ต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดจึงต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักจากประสบการณ์ ดังนี้

“นอกจากสถานการณ์แล้วยังมีเรื่องของระบบคุณภาพอีก แต่สถานการณ์ที่มีก็ยิ่งทำให้ทำงานยากมากขึ้น พยาบาลที่ทำงานจึงต้องปรับตัวเก่งจริง ๆ”... ธารณสุขอำเภอ

“ความกดดันจากสถานการณ์ ทำงานยากมาก พยาบาลต้องปรับตัวกับสิ่งเหล่านี้ให้ได้ ปรับทั้งการทำงาน ปรับทั้งความคิด แล้วยังมีพวกคักปลาหน้าไซอีก ชอบเอาข้ออ้างของศาสนามาขู่คนไข้ พยาบาลต้องปรับตัวให้ได้ จึงทำงานอย่างมีความสุข”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“ระบบบริการสุขภาพเปลี่ยนไปมาก...คนไข้ยังสามารถฟ้องร้องได้ พยาบาลต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางความยุ่งยากในการทำงาน”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“สถานการณ์เครียดต้องปรับตัวเก่งจึงจะทำงานได้”...ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“คนในพื้นที่เดียวกัน อิสลามเหมือนกัน ยังเชื่อไม่ค่อยเหมือนกัน พยาบาลต้องปรับให้เข้ากับคนไข้แต่ละคน ไม่อย่างงั้นมีปัญหากันแน่”... ผู้นำชุมชนคนที่ 1

“คนไข้ไม่เหมือนกัน คนนั้นพูดภาษานี้ได้ คนนี้พูดไม่ได้ คนนั้นเชื่ออย่าง คนนี้เชื่ออย่าง นอกจากเข้าใจเขาแล้วต้องปรับตัวกับคนไข้ให้ได้” ... ผู้นำชุมชนคนที่ 3

“ต้องปรับตัวเก่ง ๆ ปรับทั้งกับความรู้ นโยบายที่เปลี่ยน ปรับกับคนไข้ที่เดี๋ยวนี้แสดงตัวเป็นใหญ่จนบางครั้งจะไม่มีเหตุผลด้วยซ้ำ จะยึดการทำงานแบบเดิมไม่ได้แล้ว”... ผู้รับบริการคนที่ 3

8.3 มีความเป็นผู้นำ

การปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นบ่อยครั้ง พยาบาลต้องใช้ความสามารถในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ชี้แนะ สั่งการและช่วยเหลือ รวมทั้งยังต้องเป็นผู้นำในการดูแลสุขภาพของประชาชน ผู้ให้ข้อมูลจึงมีความเห็นที่สอดคล้องกันจากประสบการณ์ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา อีกประการหนึ่ง คือ ต้องมีความเป็นผู้นำ ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“พยาบาลต้องแก้ไขปัญหาสาธารณสุข ต้องแก้ไขปัญหารายวัน ต้องมีความเป็นผู้นำในการดูแลสุขภาพของประชาชน นำการเปลี่ยนแปลงด้วย”... สาธารณสุขอำเภอ

“ต้องกล้าตัดสินใจ เพราะบางครั้งปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติมันขัดแย้งกัน แล้วยังต้องให้ชาวบ้านพอใจด้วย...ต้องเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามอย่างเหมาะสม”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“เป้าหมายการพยาบาลอยู่ที่สุขภาพที่ดีของประชาชน ต้องมีความมุ่งมั่นและจริงจังในการทำงาน มีความเป็นผู้นำสูง ชาวบ้านจึงจะเชื่อถือ” ... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“กล้าตัดสินใจในสิ่งที่มีความขัดแย้งกัน อย่างชาวบ้านบอกว่าพอขอ ไม่กินยา จะอธิบายอย่างไร สิ่งเหล่านี้ต้องใช้ภาวะผู้นำ”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“พยาบาลต้องเก่ง กล้าตัดสินใจ ต้องไม่กลัว อย่างเวลาเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่พยาบาลจะเป็นคนที่ชาวบ้านไว้วางใจที่สุด พยาบาลต้องเป็นผู้นำที่ดี”... ผู้นำชุมชนคนที่ 4

“เวลาทำงานที่เจอคนเจ็บมาก ๆ จากถูกยิง ถูกระเบิด พยาบาลจะมัวตกใจอยู่ไม่ได้.... ต้องตัดสินใจให้กับญาติ กับคนไข้ ต้องเป็นผู้นำเขาได้”... ผู้รับบริการคนที่ 1

“ต้องเป็นที่พึ่งของคนได้ ก็เวลามีอะไรคนมักจะนึกถึงพยาบาลก่อน อย่างการติดตามเงินเยียวยา ชาวบ้านก็อาศัยพยาบาล ต้องเป็นมีความเป็นผู้นำ”... ผู้รับบริการคนที่ 3

“พยาบาลขาดภาวะผู้นำคงตัดสินใจแก้ปัญหาไม่ได้ ต้องกล้าที่จะแก้ปัญหาและต้องกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้อง จึงต้องพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษา”... อาจารย์พิเศษ

8.4 วิเคราะห์ตนเองและเข้าใจตนเอง

พยาบาลที่ปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องทำงานท่ามกลางความยุ่งยากจากคุณภาพชีวิตไม่ดีของประชาชน จำนวนผู้รับบริการมีอัตราส่วนที่สูง เมื่อเทียบกับจำนวนพยาบาล อีกทั้งผู้รับบริการมีความเชื่อที่แตกต่างและหลากหลาย พยาบาลเองก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์บุคคลที่จะปฏิบัติงานได้ดี จึงต้องเป็นบุคคลที่วิเคราะห์ตนเองได้อย่างชัดเจนว่า ต้องการช่วยเหลือคนอื่นมีความรับผิดชอบหน้าที่ตามบทบาท รวมทั้งจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ยังสรุปได้ว่าความเสียสละก็เป็นคุณลักษณะที่สำคัญนอกเหนือจากความรับผิดชอบ การที่ปฏิบัติเช่นนี้ได้

พยาบาลต้องมีคุณลักษณะในการคิดวิเคราะห์ใคร่ครวญวิเคราะห์ตนเองให้เข้าใจ ทราบเป้าหมายที่ชัดเจนของตน ดังตัวอย่างคำบอกเล่าของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“ต้องเข้าใจว่าต้องการจะทำอะไรให้คนในพื้นที่ เข้าใจตัวเองก่อน”...สาธารณสุขอำเภอ

“พยาบาลต้องรู้จักตัวตนของตัวเองว่ารักที่จะทำงานหรือไม่....ต้องเป็นคนที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการให้การพยาบาลที่มุ่งไปยังความมีสุขภาพดีของคนในพื้นที่”... ผู้บริหารโรงพยาบาล

“เงินเสียงัยน้อยมาก ถ้าเทียบกับความปลอดภัยและเครียด ต้องวิเคราะห์ให้ดีกว่าทำงานในพื้นที่เพราะอะไร”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลศูนย์

“ต้องวิเคราะห์ตัวเองให้ชัดเจนว่าพร้อมที่จะทำงานในพื้นที่ เพราะทำงานยากจริง ๆ คนเรียกร้องสูง แล้วยังไม่ปลอดภัยอีก”... ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน

“พยาบาลต้องเข้าใจตนเองและชัดเจนในตัวเองว่าต้องการเป็นพยาบาล จะช่วยให้มุ่งมั่นในการทำงาน ต้องทำงานหนักมาก ต้องเหนื่อยมากกว่าที่อื่น พื้นที่ก็อันตราย”... ผู้นำชุมชนคนที่ 1

“ต้องชัดเจนจริง ๆ ว่าอยากเป็นพยาบาล สามจังหวัดบ้านเราคนไข้ก็มาก เหตุการณ์ก็ยุ่งวุ่นวายพยาบาลจึงต้องรู้จักตัวเองจริง ๆ ว่าอยากเป็นพยาบาล อยากดูแลคน”... ผู้นำชุมชนคนที่ 4

“ต้องอยากเป็นพยาบาลจริง ๆ เพราะงานหนัก คนเรื่องมาก เอาศาสนามาเป็นข้อต่อรอง ต้องวิเคราะห์ให้รอบคอบว่าจะจะเป็นพยาบาลจริง ๆ”... ผู้รับบริการคนที่ 2

“พยาบาลในสามจังหวัดงานเหนื่อยมาก คนไข้เยอะ การเรียกร้องของคนสูง พยาบาลต้องเข้าใจตัวเองก่อนว่าจะทำได้หรือไม่ วิเคราะห์ตัวเองเห็นชัด ๆ” ... อาจารย์พิเศษ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลทั้งโรงพยาบาลจังหวัดและโรงพยาบาลชุมชน ผู้รับบริการในโรงพยาบาล ผู้นำชุมชนและอาจารย์พิเศษ รวม 13 คน ที่ปฏิบัติงานและอาศัยอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ ดังนี้ 8 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถทางภาษา ด้านความรู้ความสามารถทางการพยาบาล ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการเข้าใจความแตกต่าง ด้านการพยาบาล ด้านการใฝ่เรียนรู้ และด้านภาวะผู้นำ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลกลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผลการวิเคราะห์ตรงกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมกับนำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตอบเพื่อการยืนยันผลอีกครั้ง พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนยืนยันตามผลการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย ซึ่งประกอบด้วย หน้าตาเข้มแข็งแจ่มใส ท่าท่วงนาศรัทธา แต่งกายสะอาด พูดได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วยเช่นกัน

คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางภาษา ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วยกับประเด็นย่อย คือ ใช้ภาษาท้องถิ่นได้ดี พูด เขียน อ่านภาษาไทยได้ดี สำหรับสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ภาษามลายูถิ่นได้ แต่พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 2 คน ไม่แน่ใจว่าคุณลักษณะนี้จำเป็นหรือไม่ ผู้วิจัยจึงสัมภาษณ์เพิ่มเติม ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้รับบริการและผู้นำชุมชนกลุ่มละ 1 คน ระบุว่า “ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ยาก แต่เรียนรู้ภาษาไทย ภาษายาวีก็คิดความมากแล้ว แต่ถ้าคนอื่นคิดว่าต้องรู้ภาษาอังกฤษด้วยก็ดี เพราะต้องใช้จริง” ประกอบกับผู้ให้ข้อมูลทั้งสองคนเป็นผู้ใช้บัณฑิตในการพยาบาล จึงอาจไม่ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษมากนัก

คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางการพยาบาล ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 1 คน ไม่แน่ใจกับคุณลักษณะย่อย ด้านการมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาทั้งแผนใหม่และการรักษาที่คนในท้องที่ใช้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้รับบริการระบุว่า “พยาบาลต้องรู้เรื่องการรักษาแผนใหม่ ให้แม่นยำ ส่วนเรื่องแผนโบราณ ชาวบ้านควรรักษาเอง ถ้าพยาบาลต้องรู้มาก ๆ สงสารพยาบาลที่ต้องทำงานหนัก แต่ถ้าคนอื่นเห็นว่าจำเป็น ก็ไม่ขัดข้อง เพียงแค่สงสารพยาบาล” ส่วนประเด็นอื่น คือ มีความรู้ในศาสตร์ทางการแพทย์และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการปฏิบัติการ มีความสามารถในการระบวนการคิด ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นด้วยทุกคน

คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วย รู้จักระเบียบารมย์ของตนเอง มีความอดทน มีเมตตา กรุณา อยากช่วยคนที่ตกทุกข์ได้ยาก มีความเอื้ออาทร มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ ยกเว้น มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อคนไข้และหน้าที่การงาน ที่ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นผู้รับบริการไม่แน่ใจ โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “คิดว่าพยาบาลมีความเสียสละและรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนในการปฏิบัติหน้าที่ก็น่าจะเพียงพอแล้ว จึงไม่แน่ใจว่าควรมีคุณลักษณะด้านนี้ด้วยหรือไม่”

คุณลักษณะด้านการเข้าใจความแตกต่าง ต้องเข้าใจหลักการ ความเชื่อ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของแต่ละศาสนา รวมทั้งมีความรู้ที่แท้จริงของแต่ละศาสนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์นี้

คุณลักษณะการพยาบาล ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์นี้ เมื่อพิจารณาลักษณะย่อย พบว่า คุณลักษณะย่อยที่ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วย คือ มีความเป็น

มาตรฐานในการทำงานของวิชาชีพ ให้การพยาบาลได้ครอบคลุมอย่างเป็นองค์รวม แต่คุณลักษณะย่อยด้านมีคุณธรรมในการให้การพยาบาลกับผู้รับบริการโดยไม่เลือกหน้านับถือศาสนาใด ไม่เลือกปฏิบัติ ที่ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 1 คน ไม่แน่ใจ ผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า “คิดว่าการทำงานโดยใช้ความเป็นมาตรฐานก็น่าจะหมายถึง การพยาบาลที่มีคุณธรรมได้ แต่ถ้ามองว่าควรเป็นคนละเรื่องก็น่าจะได้ แล้วแต่จะแยกหรือรวมก็ได้

คุณลักษณะด้านการไม่เรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์นี้ เมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะย่อย พบว่า คุณลักษณะด้านพฤติกรรมกรรมการไม่เรียนรู้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนเห็นด้วย มีเพียงด้านเดียว คือ พัฒนาความสามารถด้านการวิจัย ที่มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน 1 คน และผู้รับบริการ 1 คน ไม่แน่ใจบัณฑิตพยาบาลจำเป็นต้องคุณลักษณะนี้ เพราะผู้ให้ข้อมูลหลักคิดว่าการวิจัยนั้นเป็นเรื่องไกลตัวของผู้ให้ข้อมูลหลักและไม่แน่ใจว่าถ้าพยาบาลไม่ทำวิจัยแล้วจะให้การพยาบาลได้ดีกว่าเดิมอย่างไร จึงแสดงความคิดเห็นว่าไม่แน่ใจ

คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำซึ่งประกอบด้วยลักษณะย่อย คือ กล้าตัดสินใจ ปรับตัวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี มีความเป็นผู้นำ วิเคราะห์ตนเองและเข้าใจตนเองได้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ทุกคนเห็นด้วยกับคุณลักษณะด้านนี้ทั้งคุณลักษณะหลักและคุณลักษณะย่อย

จากการที่ผู้วิจัย ได้ผลการยืนยันคุณลักษณะแล้ว พบว่า มีคุณลักษณะย่อยบางประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนไม่แน่ใจ แต่เมื่อติดตามสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่า เกิดจากการคิดว่าพยาบาลในพื้นที่จังหวัดยะลาซึ่งเป็นพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พยาบาลทำงานยากมากจึงไม่อดทนอดหวั่นมากนัก แต่ก็ไม่ปฏิเสธหากกำหนดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ผู้วิจัยจึงนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลเหล่านี้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับคุณลักษณะพยาบาลที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานวิชาชีพและนักการศึกษาพยาบาลให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า คุณลักษณะบัณฑิตพยาบาล คือ คุณลักษณะของพยาบาลที่จะสำเร็จออกไปเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลระหว่างมาตรฐานวิชาชีพกับ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา
ในบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ตามมาตรฐานวิชาชีพ	
	สอดคล้อง	คำอธิบายปรากฏการณ์
1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ		
1.1 หน้าตาเข้มแข็งแจ่มใส	✓	สถานพยาบาลกำหนดไว้เพียงการแต่งกาย
1.2 ท่าทางน่าศรัทธา แต่งกายสะอาด	○	สัมพันธภาพที่ดีแต่ไม่ระบุเรื่องการแต่งกาย
1.3 พูดได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ	○	ไว้อย่างชัดเจน อาจเนื่องจากพยาบาลพื้นที่อื่น ส่วนใหญ่แต่งกายด้วยเครื่องแบบปกติ แต่พื้นที่ สามจังหวัดภาคใต้พยาบาลแต่งกายเครื่องแบบ พยาบาลมุสลิม ซึ่งเป็นเสื้อแขนยาว กระโปรง หรือกางเกงยาว มีผ้าคลุมศีรษะอีก ผู้รับบริการ จึงให้ความสำคัญถึงความสะอาดของพยาบาล สำหรับพยาบาลที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม หรือพยาบาลที่นับถือศาสนาอิสลามบางส่วน ยังคงแต่งกายด้วยเครื่องแบบพยาบาลตามที่ สภาวิชาชีพกำหนด
2. คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ ทางภาษา		
2.1 ใช้ภาษาท้องถิ่นได้ดี	○	- พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มี
2.2 พูด เขียน และอ่านภาษาไทยได้ดี	○	ลักษณะพิเศษทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และ
2.3 สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ภาษามลายูถิ่นได้	○	ขนบธรรมเนียมประเพณี ประชาชนที่อาศัย อยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูถิ่นในการดำเนินชีวิต ในสภาพ ปัจจุบันนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็นชาวไทย นับถือศาสนาอิสลาม สำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมจากโรงเรียนมัธยมสอนศาสนา นักศึกษา มักสื่อสารกันด้วยภาษามลายูถิ่น ทำให้การ สื่อสารด้วยภาษาไทย ภาษาอังกฤษได้ไม่ดี แต่ตำราเรียนส่วนใหญ่เป็นตำราที่เขียนด้วย ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบกับภายใน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ตามมาตรฐานวิชาชีพ	
	สอดคล้อง	คำอธิบายปรากฏการณ์
		พื้นที่ยังมีผู้รับบริการบางส่วนเป็นพื้นที่ยังมีผู้รับบริการบางส่วนเป็นไทยพุทธ ไม่สามารถใช้ภาษามลายูได้ ทำให้มีปัญหาในการเรียนรู้และสื่อสาร - ในทางตรงกันข้ามนักศึกษาพยาบาลที่นับถือศาสนาพุทธส่วนใหญ่ก็ไม่สามารถพูดและสื่อสารด้วยภาษามลายูได้ แต่ผู้รับบริการส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูในการดำเนินชีวิต - ผู้ให้ข้อมูลจึงให้ข้อคิดเห็นว่าพยาบาลควรมีความรู้ความสามารถทางภาษา ใช้ภาษาท้องถิ่นได้ดี ต้องพูด เขียน อ่านภาษาไทยได้ดีและพูดเขียน อ่านภาษาอังกฤษได้
3. คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางการพยาบาล		
3.1 มีความรู้เกี่ยวกับการรักษาทั้งแผนใหม่และการรักษาที่คนในท้องถิ่นใช้	✓	
3.2 มีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง	✓	
3.3 มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล	✓	
3.4 มีความสามารถในการกระบวนการคิด	✓	
4. คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม		
4.1 รู้จักระบอบารมณ์ของตนเอง	✓	
4.2 มีความอดทน	○	เนื่องจากพยาบาลที่ปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์วิกฤต ผู้รับบริการมีจำนวนมากขึ้น และปัญหาสาธารณสุขที่มีมากขึ้นพยาบาลจึงต้องใช้ความอดทนในการทำงานมากขึ้น

ตารางที่ 2 (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ตามมาตรฐานวิชาชีพ	
	สอดคล้อง	คำอธิบายปรากฏการณ์
4.3 มีเมตตา กรุณา อยากช่วยคนที่ตกทุกข์ได้ยากมีความเอื้ออาทร	✓	
4.4 มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่	✓	
4.5 มีความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งต่อคนไข้ และหน้าที่การงาน	✓	
5. คุณลักษณะด้านการเข้าใจความแตกต่าง		
- เข้าใจหลักการ ความเชื่อ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละศาสนา รวมทั้งมีความรู้ที่แท้จริงของแต่ละศาสนา	0	- ตามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสังคมที่ใช้วัฒนธรรมอิสลามในการดำรงชีวิต มีวิถีชีวิตเฉพาะที่แตกต่างทั้งการใช้ชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ ทำให้เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะสูง จึงทำให้กลุ่มผู้ไม่หวังดีนำความเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างมาเป็นเงื่อนไขในการก่อความไม่สงบ - ผู้ให้ข้อมูลจึงให้ข้อคิดเห็นว่าพยาบาลต้องเข้าใจหลักการ ความเชื่อ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละศาสนา รวมทั้งการมีเชื่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของแต่ละศาสนา รวมทั้งการมีความรู้ที่แท้จริงของแต่ละศาสนา
6. คุณลักษณะด้านการพยาบาล		
6.1 ความเป็นมาตรฐานในการทำงานของวิชาชีพ	✓	
6.2 มีความยุติธรรมในการให้การพยาบาลกับผู้รับบริการโดยไม่เลือกว่าคนไข้ นับถือศาสนาใด ไม่เลือกปฏิบัติ	✓	
6.3 ให้การพยาบาลได้ครอบคลุมอย่างเป็นองค์รวม	✓	
7. คุณลักษณะด้านการใฝ่เรียนรู้		
7.1 พฤติกรรมการใฝ่เรียนรู้	✓	
7.2 พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	✓	
7.3 พัฒนาความสามารถด้านการวิจัย	✓	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ตามมาตรฐานวิชาชีพ	
	สอดคล้อง	คำอธิบายปรากฏการณ์
8. คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ		
8.1 กล้าตัดสินใจ	✓	
8.2 ปรับตัวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี	✓	
8.3 มีความเป็นผู้นำ	✓	
8.4 วิเคราะห์ตนเองและเข้าใจตนเอง	✓	

หมายเหตุ ✓ หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลตามปรากฏการณ์ที่ค้นพบ
สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลของวิชาชีพ

○ หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลตามปรากฏการณ์ที่ค้นพบ
มีลักษณะเฉพาะนอกเหนือจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลของวิชาชีพ

จากการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี ยะลา ในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างมาตรฐานวิชาชีพกับสภาพการณ์
ทางสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลตาม
มาตรฐานวิชาชีพส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลตาม
สภาพการณ์ทางสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเพียงบางประเด็นที่มีลักษณะเฉพาะนอกเหนือ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลตามที่หลักสูตรกำหนด คือ ความรู้ความสามารถทาง
ภาษา ครอบคลุมทั้งสามารถใช้ภาษาท้องถิ่นได้ดี ต้องพูด เขียน อ่านภาษาไทย ได้ดี ต้องพูด เขียน
อ่านภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับได้ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านมีความอดทนทน ซึ่งควรมี
มากกว่าพยาบาลในพื้นที่อื่น และคุณลักษณะด้านการเข้าใจความแตกต่างต้องเข้าใจหลักการ ความเชื่อ
วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละศาสนา รวมทั้งการมีความรู้ที่แท้จริงของแต่ละศาสนา

จึงสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี ยะลา ทั้ง 8 ด้าน เป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ถึงแม้ศึกษา พบว่า
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาลไม่แตกต่างจากที่สภาวิชาชีพกำหนดมากนัก แต่โดย
บริบทของพื้นที่อาจมีแนวทางการจัดการศึกษาที่แตกต่างออกไป ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการบูรณาการ
แนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม รายละเอียดปรากฏดังตอนที่ 2

**ตอนที่ 2 การกำหนดแนวทางการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม
ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี ยะลา**

**ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา บริบทสามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้**

1. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม
เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ด้านบุคลิกภาพ
2. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม
เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ด้านความรู้ความสามารถทางภาษา
3. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม
เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ด้านความรู้ความสามารถทางการพยาบาล
4. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม
เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ด้านคุณธรรมจริยธรรม
5. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม
เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ด้านการเข้าใจความแตกต่าง
6. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม
เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ด้านการพยาบาล
7. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม
เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ด้านการใฝ่เรียนรู้
8. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม
เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล ด้านภาวะผู้นำ

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก เกี่ยวกับกระบวนการสร้าง
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา โดยการบูรณาการ
แนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะจากการเก็บรวบรวมข้อมูล แม้พบว่าคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา บางประเด็นจะสอดคล้อง
กับคุณลักษณะตามมาตรฐานวิชาชีพการพยาบาล แต่ก็มีบางคุณลักษณะที่มีลักษณะเฉพาะตามบริบท
ที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีผลกระทบด้านต่าง ๆ ต่อประชาชน อีกทั้งกระบวนการ
สร้างคุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลให้เกิดคุณลักษณะที่เป็นไปตามมาตรฐาน อาจมีบางกระบวนการ

ที่แตกต่างกันไปตามความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพยาบาล โดยการสนทนากลุ่ม 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยอาจารย์พยาบาล 3 คน พยาบาลที่เลี้ยงในแหล่งฝึกโรงพยาบาลศูนย์จำนวน 3 คน พยาบาลที่เลี้ยงในแหล่งฝึกโรงพยาบาลชุมชนจำนวน 3 คน พยาบาลที่เลี้ยงในแหล่งฝึกสถานีอนามัยจำนวน 3 คน ศิษย์เก่าจำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน รายละเอียด ดังนี้

1. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ด้านบุคลิกภาพ

จากข้อสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักที่พบว่า คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย การมีหน้าตาเข้มแข็งแจ่มใส ท่าทางน่าศรัทธา แต่งกายสะอาด พุดได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ การจะพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว จำเป็นต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า กระบวนการสร้างให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว โดยการบูรณาการแนวคิดเชิงวัฒนธรรม มีหลายวิธีการ คือ การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งการแต่งกาย การแต่งหน้า การพุด การจัดกิจกรรมบันเทิงในการอยู่ร่วมกันในหอพักของนักศึกษา การฝึกให้นักศึกษาทักทายกันภายในหอพักระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง การกวาดขันเรื่องการดูแลสุขภาพ การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านบุคลิกภาพ การสร้างกติการ่วมกันของนักศึกษาเรื่องการแต่งกาย โดยให้นักศึกษาร่วมกันกำหนดระเบียบการแต่งกาย ทั้งระหว่างเรียน ขณะฝึกภาคปฏิบัติ ขณะอยู่ในและออกนอกวิทยาลัย จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับการพุดในที่ชุมชนบ่อย ๆ โดยการจัดกิจกรรมพุดสามภาษาขณะเข้าแถว บูรณาการรายวิชาภาษาไทยการพุดรายงานหน้าชั้นเรียนต้องมีการหมุนเวียนให้นักศึกษามีโอกาสพุดเท่าเทียมกัน ทุกคนมีโอกาสได้พุด จัดหาเทปบันทึกภาพเกี่ยวกับลักษณะและท่าทางการพุดที่ดีเหมาะสมมาให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ ช่วยให้พัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวได้ ดังตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ตัวอย่างที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญ ต้องสอนภายใต้สถานการณ์นั้นไปเลย...”อาจารย์พยาบาล 1A

“ต้องมีการจัดกิจกรรมที่มีการส่งเสริมด้านบุคลิกภาพ...อาจเชิญคนนอกมาพุดคุยหรืออาจารย์ที่มีท่าทางดูดี น่านับถือ...อาจารย์ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักศึกษา...”อาจารย์พยาบาล 2A

“ทุกฝ่ายต้องช่วยกัน...ต้องสอนเกี่ยวกับความสะอาดและบุคลิกภาพ...วิทยาลัยน่าจะเปิดโอกาสให้นักศึกษาร่วมกันคิดและวางแผนว่าเราจะทำอย่างไรเกี่ยวกับปัญหานี้...ทุกคนต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งเรื่องการพุดการจา กรียาท่าทาง การแต่งกาย...” อาจารย์พยาบาล 3A

“ขึ้นอยู่กับตัวแบบ...จัดกิจกรรมบันเทิงและกิจกรรมที่ต้องอยู่กับชีวิต ประจำวัน ให้สโมสรนักศึกษาร่วมกันคิดร่วมกันจัด อาจารย์เป็นที่ปรึกษาที่พอ...” อาจารย์พยาบาล 1B

“การพูดหน้าเสาธง เพราะการปรากฏตัวต่อหน้าคนมาก ๆ จะได้เตรียมตัวเองในเรื่องการแต่งกายให้เรียบร้อยและเป็นโอกาสดีให้ฝึกการพูดอย่างเหมาะสม”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 1A

“อาจารย์ต้องดูแล สอนและให้คำแนะนำ รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดี แต่เวลาที่อยู่ใน Ward พยาบาลก็ต้องช่วย กระตุ้นให้น้องทักทายพี่พยาบาล”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3A

“ให้คำแนะนำและกดดันความเรียบร้อยและทำทางการวางตัว...ต้องสนับสนุนให้นักศึกษาเขาช่วยกันคิด ออกระเบียบ ติดตาม”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 1B

“เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับน้อง...ให้คำแนะนำ นักศึกษาบางคนเวลาพูดกับเราแล้วเราเองได้กลืนปาก กลืนตัว เราบอกลูกเขาไปเลย สอนเขาโดยตรง”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 2B

“ต้องดูแลเรื่องการแต่งกายให้เรียบร้อย สะอาดสะอาด...จัดการศึกษากระตุ้นให้นักศึกษาเข้าใจภาษาที่ชุมชนที่ตนต้องไปปฏิบัติงานใช้ เพราะคนส่วนใหญ่ก็เงินที่จะพูดภาษาไทยเพราะเขาไม่คุ้น...ต้องฝึกให้สามารถสื่อสารได้ บางคำที่ต้องใช้บ่อย ๆ”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 1A

“การสร้างระเบียบกันเอง ดูแลควบคุมกันเอง...ฝึกปรับบุคลิกภาพกันเองในหอพักอาจารย์ ต้องกดดันให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน เป็นแบบอย่างที่ดี”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 2A

“นักศึกษามุสลิม เลือกลับจนหายใจไม่ออก กระโปรงพิดมากแต่คลุมอวัยวะ นักศึกษาแต่งตัวสวยๆไปคงไม่น่าดู... ต้องช่วยกันสอน”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 3A

“กระตุ้นให้นักศึกษามุสลิมอ่านและพูดภาษาไทยมากขึ้น มอบงานให้อ่าน ฝึกนำเสนอ รายงานจะต้องกระตุ้นให้นักศึกษาที่พูดไม่ค่อยชัดเป็นคนนำเสนอ...จัดกิจกรรมให้พัฒนาการพูดได้อย่างถูกต้องและชัดเจน”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 1B

“ฝึกให้พูดมาก ๆ เช่น พูดหน้าเสาธง พูดรายงานในห้องเรียน สอนบ่อย ๆ...ต้องหาวิธีให้นักศึกษาได้พูดทุกคน พูดรายงานหน้าชั้นต้องหมุนเวียนกัน เพราะได้พัฒนาทั้งทักษะทางภาษา การวางตัวในขณะพูด การแต่งกาย”... พยาบาลในสถานีนามัย 1A

“ร่วมกันกำหนดระเบียบการแต่งกาย ทั้งระหว่างเรียน ขณะฝึกภาคปฏิบัติและออกนอกวิทยาลัย ควบคุมดูแลกันเอง...อาจารย์ต้องเป็นตัวอย่างที่ดี”... พยาบาลในสถานีนามัย 2A

“ในช่วงถือศีลอดมักมีกลืนปาก อาจารย์ต้องกดดันในเรื่องนี้ ต้องแนะนำนักศึกษาที่มีกลืนปาก...การออกกระเบียบอะไรอาจารย์ต้องเป็นตัวอย่างด้วย”... พยาบาลในสถานีนามัย 3A

“การกดดันตั้งแต่เรียน ทั้งปลูกฝังเรื่องการแต่งตัว การดูแลตัวเองให้สะอาด เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายต้องสะอาด อาจารย์และทุกคนต้องทำให้ดูด้วย”... พยาบาลในสถานีนามัย 3B

“เริ่มจากการสร้างความเข้าใจก่อนว่าบุคลิกภาพเป็นสิ่งสำคัญกับการประกอบวิชาชีพ.... การฝึกพูด เพราะเวลาพูดอย่างเป็นทางการต่อหน้าคนอื่น ต้องเตรียมตัวเป็นอย่างดี ได้ฝึกบ่อย ๆ ลำเนียงที่พูดจะค่อย ๆ ชัดเจนขึ้น...จัดควบคู่กันไปเลยทั้งการพูดภาษาไทย อังกฤษ ถ้าจะให้ดีควรให้น้องพูดภาษาวิด้วย สอนให้น้องทำความเคารพรุ่นพี่ ทักทายกันเองบ้าง”... ศิษย์เก่า 1A

“ต้องให้พูดบ่อย ๆ ...อาจารย์มอบหมายงานให้ค้นคว้าในวิชาแล้วนำเสนอ ถ้าอาจารย์จัดระบบให้ดี ให้มีการพูดหน้าห้องบ้างแต่ต้องกระตุ้นให้ทุกคนได้มี โอกาสพูด การกระตุ้นเวลาอาจารย์สอนก็ช่วยได้ รวมทั้งฝึกให้ทักทายกันภายในหอพักระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง”... ศิษย์เก่า 2A

“อาจารย์ควรทบทวนเรื่องบุคลิกภาพ เวลาจบพยาบาลแก้เรื่องบุคลิกภาพ การแต่งกาย ยากมากจริง ๆ ควรจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพทั้งการแต่งกาย การแต่งหน้า การพูด”...ศิษย์เก่า 3A

“มอบหมายให้พูดหน้าเสาธงกับการเรียนวิชาภาษาไทย ให้เวียนกันพูดจนครบ ทุกคนมี โอกาสเท่ากัน หลังจากพูดแล้วอาจารย์ต้องให้คำแนะนำให้เขาปรับปรุงตัวเองได้”... ศิษย์เก่า 3B

2. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา ด้านความรู้ความสามารถทางภาษา

ข้อค้นพบที่สรุปจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักที่พบว่า บัณฑิตพยาบาลต้องมี คุณลักษณะด้านภาษาประกอบด้วย ใช้ภาษาท้องถิ่นได้ดี พูด เขียน และอ่านภาษาไทยได้ สื่อสาร ด้วยภาษาอังกฤษ และภาษาวิได้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักต่อ กระบวนการสร้างให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวโดยการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม พบว่า มีกระบวนการที่หลากหลายทั้งการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับคำศัพท์ต่าง ๆ ที่สำคัญให้มีทั้งภาษาไทย ภาษามลายูถิ่นและควรมีภาษาอังกฤษ จัดกิจกรรมการเรียนรู้สามภาษาในหอพัก โดยจัดกิจกรรม ฝึกลอง พูดสามภาษา ฝึกการนำเสนอ การพูดหน้าเสาธง การมอบให้นักศึกษาค้นคว้ารายงานใน การจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ รวมทั้งหมุนเวียนกันนำเสนอ เพื่อฝึกให้นักศึกษาได้อ่าน วิเคราะห์ สรุปความและพูดรายงาน ช่วยพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวได้ ดังตัวอย่างการสนทนา ผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ทำคู่มือด้านภาษา เหมือนดิกชันนารี ทำเป็นสามภาษา”... อาจารย์พยาบาล 1A

“ฝึกการนำเสนอ ให้เขาเกิดความกล้าที่จะพูดในที่ชุมชน จะได้ไม่เขิน พูดไม่สลับที่ของ ประโยค ถ้าฝึกบ่อยๆน่าจะช่วยได้...อาจารย์คอยให้คำแนะนำ”... อาจารย์พยาบาล 2A

“ให้ฝึกอ่าน ฝึกเขียน เรื่องของการพูดก็การนำเสนอ”... อาจารย์พยาบาล 3A

“ให้นักศึกษาพูดกับเพื่อนหน้าชั้นเรียน พูดหน้าเสาธง หรือพูดกันเองในหอพักและการ คิดคำศัพท์ต่าง ๆ ตามผนังหรือติดตามบอร์ดหรือในลิฟต์ ในหอพัก”... อาจารย์พยาบาล 3B

“การจัดทำคู่มือ... การมอบหมายงานให้ฝึกเขียนรายงานช่วยพัฒนาด้านภาษาได้ฝึกความ สามารถด้านการคิด การย่อความ การสรุปความ”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 2A

“การคิดคำศัพท์ตามผนัง บอร์ดหรือในลิฟต์ ในหอพัก เป็นคำศัพท์ที่ต้องใช้จริง... การเขียนก็ฝึกจากการมอบงานให้ค้นคว้า วิเคราะห์แล้วเอามาเขียนก็จะช่วยได้ อาจารย์ต้องแนะนำ เกี่ยวกับการใช้ภาษา ร่วมกับวิชาการที่ต้องตรวจด้วย”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3A

“จัดทำคู่มือเกี่ยวกับภาษา...จัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาเช่น ประกวดบทกลอน กิจกรรมการเขียนบทความต่าง ๆ ให้นักศึกษาจัดบอร์ดเล็ก ๆ เกี่ยวกับคำศัพท์”...พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3B

“จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามภาษา...การจัดการศึกษาต้องเน้นให้นักศึกษาใช้ภาษาไทย ยาวี และอังกฤษให้ได้”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 1A

“ทำคู่มือให้นักศึกษาใช้กับคนไข้ ถ้าไม่รู้คำไหนก็เปิดดู ควรทำทั้งภาษาไทย มลาญลิน อังกฤษ”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 2A

“ควรจัดกิจกรรมพูดสามทั้งไทย ยาวีและอังกฤษ”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 1B

“จัดทำคู่มือเกี่ยวกับภาษา เลือกคำสำคัญที่จำเป็น”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 3B

“ให้นักศึกษาทำคำศัพท์ติดไว้ในที่ต่าง ๆ และฝึกพูด”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 1A

“ให้เขียนบทความ พูดวิชาการด้วยสามภาษา...จัดบอร์ดเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ใช้บ่อย....

ภาษาอังกฤษจะพัฒนาได้ โดยมอบงานให้ค้นคว้า”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 3A

“พูดรายงานหน้าชั้น มีการหมุนเวียนกันมาหน้าชั้น”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 3B

“จัดทำเป็นคู่มือให้กับนักศึกษา ทำเป็นสามภาษา...ฝึกให้น้องนักศึกษาได้พูดบ่อย ๆ การพูดหน้าชั้น หน้าเสาธง ผลทางตรงก็น่าจะได้ฝึกเกี่ยวกับภาษา”... ศิษย์เก่า 2A

“จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การฝึกพูด จัดทำคู่มือเกี่ยวกับภาษา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น น้องนักศึกษาต้องตั้งใจและพยายามด้วย”... ศิษย์เก่า 3A

3. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา ด้านความรู้ความสามารถทางการพยาบาล

ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา คือ ด้านความรู้ความสามารถทางการพยาบาล ประกอบด้วย การมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาทั้งแผนใหม่และการรักษาที่คนในท้องถิ่นใช้ มีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล มีความสามารถในการกระบวนการคิด ผู้วิจัยจึงทำการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษากระบวนการสร้างให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวโดยการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้ข้อสรุปว่า การสอนองค์ความรู้ที่ประชาชนในท้องถิ่นใช้ เช่น สมุนไพรพื้นบ้าน การนวด การรักษาแผนโบราณ ปรับวิธีการสอนให้นักศึกษามีโอกาสพบกับชาวบ้านให้มากขึ้น จัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติจนกระทั่งมั่นใจก่อนแล้วจึงค่อยให้นักศึกษารับผิดชอบปฏิบัติกับผู้ป่วยจริง การจัดให้นักศึกษาได้ทำโครงการในรายวิชาที่สามารถจัดได้ อาจารย์นิเทศและพยาบาลพี่เลี้ยงในแหล่งฝึกต้องทำโครงการลงนามสัญญาร่วมกันในการนิเทศภาคปฏิบัติ

นักศึกษา พร้อมทั้งกวาดขันเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติ จัดสถานการณ์จำลองต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในหอผู้ป่วย จัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในห้องสาธิตทางการพยาบาลจนกระทั่งมั่นใจก่อนแล้วให้นักศึกษาขึ้นฝึกปฏิบัติกับผู้รับบริการ พัฒนาห้องสาธิตทางการพยาบาลให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้และมีอุปกรณ์ในการเรียนรู้ด้วยตนเองทางการพยาบาล จัดกิจกรรมให้นักศึกษาขึ้นไปสังเกตการณ์การปฏิบัติงานของพยาบาลบนหอผู้ป่วยก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานจริง ช่วยให้เกิดพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวได้ ดังตัวอย่างการสนทนาลูกให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“จัดห้องสาธิตให้พร้อมที่จะใช้งาน มีอุปกรณ์ต่าง ๆ พร้อม เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าไปใช้ได้ทุกครั้งที่ยากจะเข้าไปฝึก”... อาจารย์พยาบาล 2A

“การสอนแบบโครงการเป็นวิธีที่ดี...จัดโครงการเสริมหลักสูตรทางวิชาการที่จะเสริมความรู้และทักษะให้ก่อนฝึกปฏิบัติจริง จะช่วยให้มีความมั่นใจเวลาที่ฝึก”... อาจารย์พยาบาล 3A

“การลงนามความร่วมมือก็เป็นสิ่งที่น่าจะทำ...การสอนควรใช้โครงการให้นักศึกษาร่วมกันศึกษาว่าในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของเรา ชาวบ้านเขาปฏิบัติตัวอย่างไรแล้วเอามาวิเคราะห์กับทฤษฎีที่มีอยู่ในตำรา...การเรียนรู้วิธีนี้จะช่วยให้นักศึกษาต้องเอา ไปฝึกปฏิบัติจริงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาเรื่องของการให้บริการกับคนไข้”... อาจารย์พยาบาล 1B

“การจำลองเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้ทดลองเรียนรู้...จัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติให้มาก...ให้นักศึกษาไปสังเกตการณ์ทำงานของพยาบาล”... อาจารย์พยาบาล 3B

“เรียนรู้จากชาวบ้านจะช่วยให้เข้าใจเขาและนำมาใช้ในการให้การพยาบาลได้มากขึ้น ให้นักศึกษาเปรียบเทียบกับตำราและทฤษฎีต่าง ๆ...การลงนามความร่วมมือ ช่วยให้เกิดความร่วมมือที่ดี โดยเฉพาะเรื่องของการร่วมผลิตนักศึกษา”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 1A

“การลงนามความร่วมมือ ผู้บริหารของวิทยาลัยคุยกับผู้บริหารของแหล่งฝึก...การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ก็ง่ายขึ้นโอกาสที่น้องจะได้เรียนรู้ก็มีมากขึ้น”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 2A

“การฝึกในห้องสาธิตทางการพยาบาลจนเก่งน่าจะเป็นวิธีหนึ่งที่ดี ฝึกสาธิตแล้วไปดูการทำงาน of พยาบาลบนหอผู้ป่วยควบคู่กันไปก็จะดี”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3A

“จัดโครงการฝึกเสริมทักษะหรือให้ฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์ที่อาจารย์สมมติขึ้นมาให้นักศึกษาฝึกแก้ปัญหา ตัดสินใจ ก็จะช่วยให้้องมีความรู้ความสามารถทางการพยาบาลได้มากขึ้น สถานการณ์สามจังหวัดวิกฤตมาก นักศึกษาต้องเก่ง”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 1A

“เรียนทั้งยาที่ใช้ปัจจุบันและท้องถิ่นใช้ เพื่อให้การพยาบาลคนไข้ได้ครอบคลุมตามความเชื่อของเขา ถ้าไม่ขัดแย้งกัน”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 3A

“สอนให้เข้าใจความสัมพันธ์ของกาย จิต จิตสังขมรวมทั้งจิตวิญญาณ โดยสอนให้นักศึกษาเข้าใจเพื่อนที่อยู่ร่วมกันในหอพักให้ดีกว่า...สนับสนุนให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิถีชีวิตของกันและกัน การเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เข้าใจผู้ป่วยได้”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 2B

“การเรียนรู้จากชุมชนเพื่อจะได้เปรียบเทียบกับทฤษฎี หรือในขณะที่จัดการเรียนภาคทฤษฎี อาจารย์อาจจัดโครงการสอนเสริมการปฏิบัติควบคู่กันไป”... พยาบาลในสถานีนอนัมย 2A

“จัดตั้งแวดล้อมในห้องสาธิตให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้เป็นกลุ่ม เรียนรู้ด้วยตนเอง มากขึ้น อาจารย์ก็ต้องช่วยกระตุ้นโดยการมอบหมายงาน”... พยาบาลในสถานีนอนัมย 3A

“ต้องมีการสอนเสริมเรื่องความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น อย่างพวกสมุนไพร การนวด การรักษาแบบโบราณ พยาบาลจะต้องรู้เรื่องที่ใช้ใช้”... พยาบาลในสถานีนอนัมย 1B

“ให้น้องขึ้นไปดูพี่ ๆ ทำงานบน Ward เพราะจะได้เห็นการพยาบาลผู้ป่วยควบคู่ไปกับการเรียนทฤษฎี...ฝึกปฏิบัติมาก ๆ ฝึกซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง”... ศิษย์เก่า 1A

“ให้ทำโครงการในรายวิชาต่าง ๆ น้องจะได้เรียนรู้ศึกษาค้นคว้าและนำไปสร้างเป็นโครงการนำไปแก้ปัญหา เป็นการเรียนรู้ที่ครบวงจร”... ศิษย์เก่า 2A

“การฝึกทักษะปฏิบัติการพยาบาลก็สามารถช่วยได้...การได้ขึ้นไปดูพี่พยาบาลทำงานบ่อย ๆ ก็สามารซึมซับตัวอย่างการปฏิบัติ ที่ต้องปฏิบัติทักษะให้ถูกต้องด้วย”... ศิษย์เก่า 3A

“สอนและฝึกให้น้องเขามั่นใจก่อนแล้วค่อยขึ้นไปทำงานกับคนไข้จริง อยากให้อาจารย์ให้โอกาสน้องลงไปฝึกกับอะไรก่อนก็ได้ให้มั่นใจแล้วค่อยมาทำกับคนไข้”... ศิษย์เก่า 1B

“จัดการเรียนให้น้องนักศึกษาเน้นการเข้าถึงประชาชน ต้องให้น้องนักศึกษาได้ไปพบกับชาวบ้านบ้าง เพื่อฝึกให้น้องนักศึกษาได้ให้ความสำคัญกับประชาชน”... ศิษย์เก่า 2B

4. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ข้อค้นพบจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมของ บัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ซึ่งต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ วิกฤตจากความไม่สงบและรุนแรง ประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย คือ การรู้จักระงับอารมณ์ของตนเอง มีความอดทน มีความเมตตา กรุณาอยากช่วยคนที่ตกทุกข์ได้ยาก มีความเอื้ออาทร มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อคนไข้และหน้าที่การงาน ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่มเพื่อศึกษา กระบวนการสร้างให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวโดยการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก สรุปได้ว่า การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจารย์นิเทศและพยาบาลที่เลี้ยงในแหล่งฝึกร่วมกันในการนิเทศนักศึกษาและปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม พร้อมทั้งกวาดขันเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติให้นักศึกษามีความสามารถในการ ปฏิบัติการพยาบาล การพัฒนาจิตใจฝึกสมาธิ เพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง จัดกิจกรรม การสวดมนต์ของทั้งสองศาสนา เปิดโอกาสให้นักศึกษาให้บริการสุขภาพแก่สังคมและชุมชน

บริการสาธารณสุขประโยชน์เพื่อสังคม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักศึกษาพยาบาลทุกคนตระหนักว่าคนไข้ทุกคนประกอบขึ้นด้วย กาย จิต จิตวิญญาณ และสังคมที่มีความแตกต่าง เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ขึ้นฝึกบนหอผู้ป่วยเวลาที่นักศึกษามีเวลาว่างในหอผู้ป่วยแผนกต่าง ๆ ตามความสนใจและสมัครใจ จัดการพัฒนาหอพัก การทำความสะอาดหอพักด้วยตนเอง เพื่อฝึกความมีระเบียบวินัย การวางแผน การเสียสละ ช่วยเหลือพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวได้ ดังตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

“อาจารย์ต้องเป็นตัวแทนของการเป็นพยาบาลที่ดี...ให้นักศึกษารู้แลกันระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้องซึ่งจะช่วยให้เกิดความรักความผูกพัน จะเกิดความเอื้ออาทรต่อกัน การช่วยเหลือกันจะช่วยให้นักศึกษาฝึกความเสียสละ มีความอดทนต่อความลำบาก”... อาจารย์พยาบาล 1A

“สอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมในขณะที่ฝึกปฏิบัติ อาจารย์ทุกคนต้องปลูกฝังคุณธรรมควบคู่ไปด้วย...ช่วยกันดึงเรื่องคุณธรรม จริยธรรมมาสอนขณะฝึกปฏิบัติ”... อาจารย์พยาบาล 2A

“การฝึกให้นักศึกษามีสมาธิเพื่อการเรียนรู้จิตใจของตนเอง ศาสนาพุทธก็เป็นการสวดมนต์สั้น นั่งสมาธิ ศาสนาอิสลามก็ทำละหมาดซึ่งจะช่วยพัฒนาจิตใจให้เข้าใจตนเองและเรียนรู้ผู้อื่น.....เวลาสอนให้สอดคล้องความคิดเชิงองค์รวมที่เน้นการดูแลกาย จิต จิตวิญญาณ และสังคม ทั้งหมดล้วนแต่จะช่วยพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม”... อาจารย์พยาบาล 3A

“การจัดกิจกรรมรับน้องใหม่ที่พี่ต้องดูแลน้องตามลำดับชั้นปี เป็นการปลูกฝังความเอื้ออาทร...กฎระเบียบก็ปลูกฝังเรื่องวินัย...การอยู่ในหอพัก ได้เรียนรู้การช่วยเหลือกัน เอื้ออาทรต่อกันให้นักศึกษาทำความสะอาดของหอพักกันเอง ฝึกความเสียสละเพื่อส่วนรวม”... อาจารย์พยาบาล 1B

“ให้นักศึกษาได้ไปดูการทำงานของพยาบาล จะได้เห็นความเสียสละของพยาบาล เห็นคนที่ลำบากกว่าจะช่วยซึบซับความเอื้ออาทร ความเมตตากรุณา”... อาจารย์พยาบาล 3B

“เป็นตัวอย่างที่ดี ทั้งการแต่งกาย ดูแลคนไข้ การพูด”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 1A

“ให้น้องขึ้นไปดูที่พยาบาลทำงานเวลาที่น้องเขว้าง อาจจะช่วยให้น้องเขาได้เรียนรู้ที่จะช่วยคนอื่นโดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 2A

“จัดให้ดูแลกันเองจะได้ฝึกความเสียสละ เอื้ออาทร ได้เรียนรู้บทบาทของพยาบาล....สนับสนุนให้ทำกิจกรรมเพื่อส่วนร่วมมาก ๆ จะได้คิดถึงคนอื่น”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3A

“การเป็นตัวแบบเป็นสิ่งที่สำคัญ...ถ้าพี่พยาบาลคนไหนช่างสอน บอกน้องให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งที่ตนได้ปฏิบัติว่าจะเกิดผลดีกับคนไข้อย่างไร”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3B

“การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้เห็นความเป็นองค์รวมของคน...การเป็นตัวแบบที่ดีของทุกคนในวิทยาลัยฯ ทั้งอาจารย์ เจ้าหน้าที่”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 1A

“เอาตัวอย่างคนไข้ขณะฝึกมาชี้ให้เห็นว่าต้องทำอะไร คนไข้มีจิตใจ วิตุนาน ต้องให้เกียรติคนไข้...สอนให้เข้าใจความต้องการของตัวเองก่อนว่าต้องการเป็นพยาบาลแบบไหน คนเราก่อนที่จะเข้าใจคนอื่นต้องเข้าใจความต้องการของตนเองก่อน”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 2A

“การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับน้อง...ให้น้องไปเรียนรู้กับพี่พยาบาลบนหอผู้ป่วยในเวลาที่ยาว...จัดกิจกรรมเพื่อสังคมบ่อย ๆ จะปลูกฝังคุณธรรมได้”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 3A

“การวิเคราะห์สถานการณ์หรือประเด็นจริยธรรมที่มีและต้องวิเคราะห์ให้เห็นความเป็นองค์รวมของคน...จัดกิจกรรมเพื่อสังคมด้วยกิจกรรมง่าย ๆ”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 1B

“ให้นักศึกษาไปจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนซึ่งต้องเสียสละเวลา เสียสละกำลังกาย กำลังสมอง...ต้องเป็นแบบอย่างของการมีความเมตตา”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 2B

“ต้องร่วมมือกันปลูกฝัง...จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการให้บริการกับคนในชุมชนให้มาก ๆ ให้อิสระกับนักศึกษาคิดกิจกรรม”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 1A

“เป็นตัวอย่างก็เป็นสิ่งที่ดี...ให้นักศึกษาได้ไปฝึกปฏิบัติเพิ่มมากขึ้นตามความสนใจ การเห็นคนไข้การได้ปฏิบัติการพยาบาลกับคนที่ทุกข์ยากกว่าบ่อย ๆ”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 3A

“จัดกิจกรรมกับชุมชนให้มาก จะช่วยพัฒนาคุณธรรมได้”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 2B

“จัดบรรยายภาควิชาลัทธิที่เน้นคุณธรรมจริยธรรมเช่นความเอื้ออาทร ทุกคนต้องเอื้ออาทร ห่วงใยกัน อาจารย์ต้องสอดแทรกให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน”... ศิษย์เก่า 1A

“เพิ่มกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อฝึกความรับผิดชอบต่อน้ำที่ ฝึกเสียสละ อาจารย์ต้องกระตุ้นให้นักศึกษาคิดกิจกรรมอย่างอิสระ แต่อย่าคิดให้นักศึกษาทำ”... ศิษย์เก่า 2A

“การอยู่ในหอพัก ได้ช่วยเหลือกัน...การเข้าแถวร้องเพลงชาติกล่าวคำปฎิญาณตนให้รู้จักหน้าที่...การสวดมนต์ กล่าวคำอาร์ ฝึกการดูแลใจตนเอง จะช่วยดึงสติได้”... ศิษย์เก่า 3A

“การปลูกฝังต้องค่อยเป็นค่อยไป ทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องเป็นแบบอย่างให้ รวมทั้งการสนับสนุนให้น้องได้ทำกิจกรรมอาสาเสียสละเพื่อสังคมจะช่วยได้”... ศิษย์เก่า 1B

5. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ด้านการเข้าใจความแตกต่าง

พื้นที่จังหวัดยะลา ตั้งอยู่ในอนุภาคสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนส่วนใหญ่ใช้วิถีของศาสนาอิสลามมาเป็นธรรมเนียมแห่งการดำรงชีวิต รวมทั้งประชาชนบางส่วนนำจุดต่างของความเชื่อและศาสนาเป็นเงื่อนไขของการก่อความไม่สงบ ในขณะที่พยาบาลก็ต้องปฏิบัติงานเพื่อดูแลสุขภาพของประชาชน ข้อค้นพบจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า คุณลักษณะด้านการเข้าใจความแตกต่าง เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล

บรมราชชนนี ยะลา คือ ต้องเข้าใจหลักการ ความเชื่อ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละศาสนา รวมทั้งมีความรู้ที่แท้จริงของแต่ละศาสนา จึงจะสามารถวางแผนการพยาบาลได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับบริการ ผู้วิจัยจึงทำการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษากระบวนการสร้างให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว โดยการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม ได้ข้อสรุปว่า การจัดกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ของวิทยาลัย ควรจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งพุทธ มุสลิม รวมทั้งให้นักศึกษาอยู่ในหอพักด้วยกัน การจัดกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม จัดกิจกรรมการบรรยายทางศาสนา โดยผู้รู้ของแต่ละศาสนา มาบรรยายในกิจกรรมต่าง ๆ สอดแทรกประเด็นความแตกต่างเกี่ยวกับหลักการ ความเชื่อ วิถีชีวิต วิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีของคนในชุมชนในวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปรับวิธีสอนให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีชุมชนหรือซักถาม พูดคุยกับผู้ให้บริการในโรงพยาบาลหรือสถานบริการต่าง ๆ ปรับเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีการพยาบาล ควรสอนที่มีการเน้นเกี่ยวกับการประยุกต์ทฤษฎีวิถีพุทธ ทฤษฎีตะวันออก ทฤษฎีอิสลามหรือการพยาบาลข้ามวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้พัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวได้ ดังตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“สอดคล้องความเชื่อของคนไข้ที่เกี่ยวข้องเมื่อเจอสถานการณ์”... อาจารย์พยาบาล 1A

“จัดประสบการณ์ให้ศึกษาจากผู้รู้ในชุมชน เช่น วิชาเกษตรมอบให้ค้นคว้าความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลที่ชาวบ้านใช้”... อาจารย์พยาบาล 3A

“วันสำคัญ ควรจัดให้นักศึกษาเรียนรู้ร่วมกันทั้งสองศาสนา”... อาจารย์พยาบาล 1B

“สอนทฤษฎีพยาบาลเกี่ยวกับความเชื่อของคนในพื้นที่ เช่น ทฤษฎีตามความเชื่อของแนวพุทธ อิสลาม... ให้น้องไปสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนเรื่องของความเชื่อ...การจัดให้อยู่ห้องนอนเดียวกันทั้งพุทธ มุสลิม จะได้เข้าใจกันมากขึ้น ความเอื้ออาทร ความเข้าใจก็จะเกิดขึ้นมาเอง เรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างโดยที่ไม่ต้องสอน”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 1A

“กิจกรรมนักศึกษาต้องเน้นการพัฒนาความเข้าใจศาสนาที่แตกต่าง เช่น กิจกรรมพัฒนา วัด มัสยิด ให้ทั้งไทยพุทธและมุสลิมไปพัฒนาร่วมกัน”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 2A

“จัดโครงการให้นักศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่าง...จัดกิจกรรมร่วมกันไม่ต้องแยก เช่น วันไหว้ครูเปิดโอกาสให้นักศึกษามาฟังร่วมกันทั้งพระและโต๊ะครู”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3A

“สอนให้สอดคล้องกับความเชื่อของคนไข้ในท้องที่”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 2B

“สอนทฤษฎีการพยาบาลของพุทธ การพยาบาลตะวันออก ทฤษฎีอิสลาม การพยาบาลข้ามวัฒนธรรม จะช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 1A

“เรียนรู้วิถีชุมชนจะช่วยให้เข้าใจความเชื่อของคน”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 2A

“ต่างคนต่างต้องเรียนรู้ความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิตของกันและกัน...จัดให้นักศึกษาอยู่ร่วมกัน เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีก็จะเข้าใจความแตกต่าง”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 3A

“ไม่ควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ แยกกัน เช่น วันไหว้ครู อยากให้จัดรวมกันดีกว่า...อยากให้ทุกกิจกรรมจัดรวมกัน นื่องจะได้เข้าใจความแตกต่างจากกิจกรรม”...พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 1B

“การอยู่ด้วยกันเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ไม่อยากให้นักศึกษาไทยพุทธเท่านั้นที่ต้องเข้าใจมุสลิม ขออ้าวว่าต้องเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 1A

“การเรียนรู้วิถีชุมชน เป็นการเปิดมุมมอง เปิดความคิดให้เห็นการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน... การไปพื้นที่อื่นนักศึกษาก็ได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างออกไป”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 2A

“การลงชุมชนที่เป็นเขตเมืองก็ได้ เพราะในเขตเมืองก็มีทั้งคนไทยพุทธ มุสลิมและทุกพื้นที่ที่บ้านเรา คนไทยมุสลิมมีมากกว่าไทยพุทธอยู่แล้ว”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 1B

“เชิญผู้นำศาสนามาพูดคุยให้นักศึกษาทราบเกี่ยวกับคำสอนของแต่ละศาสนาเป็นระยะ และควรเข้าฟังทั้งพุทธและมุสลิม ศาสนาอื่นแทบไม่มีในบ้านเรา”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 3B

“มอบหมายให้นักศึกษาไปสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ช่วยให้เข้าใจความคิด ความเชื่อของคนอื่นได้”... ศิษย์เก่า 1A

“การสอนวิชาการพยาบาลโดยสอดแทรกหลักการความเชื่อ บริบทของศาสนาเข้าไปหรือความเชื่อเกี่ยวกับความเจ็บป่วยก็ควรให้นักศึกษาเข้าใจบริบท โดยเฉพาะของมุสลิม ความเชื่อเกี่ยวกับความตายและโลกหน้า เป็นสิ่งที่คนมุสลิมเชื่อแตกต่างจากศาสนาอื่น”... ศิษย์เก่า 2A

“การออกวิถีชุมชนทำให้เราเห็นและเข้าใจความเชื่อของชุมชน...จัดหอพักให้นักศึกษาอาศัยอยู่ด้วยกันในห้องเดียวกันเพื่อจะได้ฝึกการปรับตัวและเรียนรู้การอยู่ด้วยกัน”... ศิษย์เก่า 3A

“ให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ได้มากที่สุด...ควรสอดแทรกเรื่องความแตกต่างของคนในชุมชนเข้าไปในการเรียนการสอน”... ศิษย์เก่า 2B

“เน้นการเปรียบเทียบทฤษฎีทางการพยาบาลของต่างชาติกับทฤษฎีทางการพยาบาลของชาวไทยพุทธ การพยาบาลตะวันออก หรือทฤษฎีอิสลาม การพยาบาลข้ามวัฒนธรรม”...ศิษย์เก่า 3B

6. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ด้านการพยาบาล

จากข้อค้นพบว่าผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบต่อประชาชน มีทั้งด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจ การเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมของประชาชน ผลกระทบเหล่านี้ก็กระทบต่อบริการพยาบาล ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อมูลจากประสบการณ์ว่า คุณลักษณะด้านการพยาบาลซึ่งประกอบด้วย มีความเป็นมาตรฐานในการทำงานของวิชาชีพ มีความยุติธรรมในการให้การพยาบาลกับผู้รับบริการโดยไม่เลือกหน้านับถือศาสนาใด ไม่เลือกปฏิบัติ ให้การพยาบาลครอบคลุมอย่างเป็นองค์รวมเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

ยะลา ผู้วิจัยจึงทำการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษากระบวนการสร้างให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวโดยการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสรุปได้ว่า การสร้างความเข้าใจกับอาจารย์และพยาบาลที่เลี้ยงในการเป็นตัวแทนที่ดีในด้านบริการพยาบาล การสร้างความร่วมมือในการฝึกภาคปฏิบัติระหว่างวิทยาลัยกับแหล่งฝึกในการจัดการเรียนการสอน ปรับวิธีการสอนที่กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองฝึกประเมินภาวะสุขภาพผู้รับบริการในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในหอผู้ป่วย ฝึกให้นักศึกษาได้มีโอกาสดำเนินการเฉพาะหน้า สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการความเชื่อ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของคนในชุมชน เข้ากับรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาชุมชนจริง สำหรับกิจกรรมพัฒนานักศึกษาจัดให้นักศึกษาทั้งสองศาสนาเรียนรู้ความเชื่อ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษาเข้าใจความเป็นองค์กรรวมของบุคคลซึ่งประกอบด้วย กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ จัดกิจกรรมจิตอาสาให้นักศึกษาบริการสาธารณะ ประโยชน์เพื่อสังคม ดังตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“การเห็นตัวแทนจากอาจารย์และพยาบาล...จัดกิจกรรมเสริมทักษะช่วยให้สามารถประยุกต์ความรู้มาใช้ในการพยาบาล...จัดกิจกรรมที่ให้บริการด้านสุขภาพแก่คนในชุมชน นักศึกษาต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ศึกษาความเชื่อของคนในชุมชน”... อาจารย์พยาบาล 1A

“การเรียนรู้โครงการ นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้ทุกด้านและฝึกการทำงานร่วมกันสถานการณ์จำลองหรือบทบาทสมมติจะฝึกแก้ปัญหาการพยาบาล”... อาจารย์พยาบาล 2A

“สอนให้เข้าใจว่าคนประกอบด้วย กาย จิต วิญญาณและสังคม...ฝึกปฏิบัติในพื้นที่จริง และสอดแทรกในวิชาจะสามารถพัฒนาให้เข้าใจได้เป็นอย่างดี”... อาจารย์พยาบาล 1B

“การมอบหมายคนไข้ให้ฝึกปฏิบัติต้องมีการกระจาย คือ นักศึกษาไทยพุทธมีโอกาสให้การพยาบาลมุสลิม นักศึกษามุสลิมให้การพยาบาลไทยพุทธจึงจะได้เรียนรู้”... อาจารย์พยาบาล 3B

“ให้นักศึกษาได้มีโอกาสไปดูที่พยาบาลทำงานในสภาพจริงน่าจะช่วยให้น้องได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติกับคนไข้ได้ดี”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 1A

“อาจารย์สอนทฤษฎี ที่พยาบาลช่วยสอนปฏิบัติ...การทำสัญญาเพื่อความร่วมมือที่ดีต่อกันในการร่วมผลิตเพราะจะเกิดความรู้ดีกว่ามีส่วนร่วมในการสอน”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3A

“สอนให้นักศึกษาเห็นว่าคนไข้เป็นคนที่มีจิตใจมีวิญญาณ คนไข้คิดเป็น ต้องให้เกียรติรู้ดีกว่าคนไข้เป็นญาติ...ต้องยุติธรรมในการให้การพยาบาล ต้องสอนให้เคารพซึ่งกันและกันจึงจะทำให้พยาบาลทำงานกับคนไข้ได้ดี”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 1B

“สอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง จะได้ฝึกทักษะการพยาบาล และช่วยให้เข้าใจความแตกต่าง เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับความตายของแต่ละศาสนา”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 2B

“การจำลองเหตุการณ์จะต้องเป็นเหตุการณ์ที่วิกฤตและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นจริง...ต้องสอนให้เข้าใจและมีความรู้ทางวิชาการที่ดีก่อน”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3B

“ให้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม...การเป็นตัวแทนที่ดี”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 1A

“การฝึกงานในสถานีนอนามัยที่บ้าน ฝึกในโรงพยาบาลอำเภอในท้องที่ของตัวเอง จะได้รู้จักโรคต่าง ๆ ที่ชุมชนตัวเองต้องไปทำงาน”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 2B

“การเป็นแบบอย่างที่ดี...ต้องสอนให้เข้าใจคนไข้ เข้าใจว่าทุกคนมีความแตกต่างทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อ พยาบาลต้องเคารพในความคิดของเขา”... พยาบาลในสถานีนอนามัย 2A

“ฝึกให้น้องได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง”... พยาบาลในสถานีนอนามัย 3A

“สอนให้เข้าใจความสัมพันธ์ของกาย จิต จิตวิญญาณรวมทั้งจิตสังคม...ส่งเสริมให้มีความเอื้ออาทรต่อกันจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ”... พยาบาลในสถานีนอนามัย 3B

“การเรียนรู้จากสถานการณ์จำลองน่าจะช่วยพัฒนาความสามารถในการให้บริการพยาบาลได้ ส่วนทักษะปฏิบัติต้องฝึกสาธิต สาธิตย้อนกลับ เช่น ฝึกตรวจร่างกาย”... ศิษย์เก่า 1A

“ให้น้องได้ขึ้นไปดูที่ทำงานใน Ward หรือในสถานีนอนามัย อย่างน้อยก็ได้มีโอกาสคุยกับคนไข้ อาจารย์ค่อยเอามาสอน น้องได้มีโอกาสเรียนรู้เปรียบเทียบ”... ศิษย์เก่า 3A

“ก่อนที่จะขึ้นฝึกงานอาจารย์ต้องสอนให้น้องแม่นยำในการพยาบาล ให้น้องได้ฝึกในห้องสาธิตจนเก่งก่อน...เวลามอบหมายผู้ป่วยให้รับผิดชอบต้องไม่เลือกจากศาสนาแต่ต้องเลือกจากอาการ”... ศิษย์เก่า 2B

7. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ด้านการไฟ้เรียนรู้

พยาบาลที่ต้องปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นพื้นที่ซึ่งมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นบ่อยครั้ง พยาบาลต้องปฏิบัติงานภายใต้ความหวาดกลัวและผลกระทบของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการให้บริการด้านสุขภาพที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ขณะเดียวกันวิทยาการด้านการพยาบาลก็มีความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดนิ่ง จากข้อค้นพบที่ได้ข้อสรุปว่า คุณลักษณะด้านการไฟ้เรียนรู้ ประกอบด้วย พฤติกรรมการไฟ้เรียนรู้ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาความสามารถด้านการวิจัย จึงเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา อีกคุณลักษณะหนึ่ง ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษากระบวนการสร้างให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวโดยการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก สรุปได้ว่าการสอนภาคปฏิบัติในหอผู้ป่วย การฝึกให้นักศึกษาทำวิจัยฉบับเล็ก ๆ คล้ายวิจัยในชั้นเรียนเพื่อ

กระตุ้นให้นักศึกษาฝึกคิด ค้นคว้า การจัดทำสรุปโครงการในรูปแบบคล้ายการวิจัย มอบหมายงานให้นักศึกษาได้มีโอกาสค้นคว้าด้วยตนเองในรายวิชาต่าง ๆ จัดกิจกรรมเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมอบหมายให้นักศึกษาทำโครงการ เพื่อฝึกกระบวนการคิดตามกระบวนการวิทยาศาสตร์ ช่วยให้ได้พัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวได้ ดังตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“การมอบงานให้ค้นคว้าอย่างเป็นระบบ...ถ้าจะให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยด้วยก็น่าจะให้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง”... อาจารย์พยาบาล 1A

“การเรียนรู้ผ่านโครงการ ช่วยให้ได้พัฒนาคุณลักษณะด้านการศึกษาค้นคว้า ทั้งทฤษฎีและวิจัย ที่สำคัญได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ค้นคว้าในสิ่งที่เขาต้องการ”... อาจารย์พยาบาล 2A

“การพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยไม่ใช่เพียงแค่การทำวิจัยเป็นเล่ม ๆ แต่การพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เช่น การฝึกเก็บข้อมูล สรุปด้วยสถิติ”... อาจารย์พยาบาล 1B

“การวางแผนการพยาบาลตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนการพยาบาลและการประเมินผล ต้องใช้ทักษะในการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นกระบวนการพื้นฐานของการวิจัยนั่นเอง”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 2A

“การมอบงานเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาการใฝ่เรียนรู้ เวลาน้องขึ้นฝึกปฏิบัติงานที่ไม่ควรสอนหรือป้อนความรู้ทั้งหมด มอบเขาไปค้นคว้ามาก่อนจะได้เกิดความมั่นใจ ถ้าจะพัฒนาการวิจัยก็ค้นคว้างานวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพยาบาล”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3A

“จัดบรรยายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำผลงานวิจัยของอาจารย์ที่เกี่ยวกับการพยาบาลหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น และโครงการนักเรียนมาร่วมนำเสนอ”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 1B

“กระตุ้นให้นักศึกษาทำวิจัยฉบับเล็กๆคล้ายการวิจัยในชั้นเรียนขณะให้การพยาบาลจะค่อย ๆ พัฒนาความสามารถในการวิจัยของนักศึกษา”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 2B

“การศึกษาค้นคว้า หลังจากทีนักศึกษาค้นคว้าหรือทำรายงานมาแล้วต้องตรวจงานและให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยจึงจะมีประโยชน์ในการพัฒนาการใฝ่รู้” ... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 2A

“ให้อิสระในการคิดกับนักศึกษา การให้บริการเพื่อสังคม นักศึกษาก็ต้องค้นคว้าความรู้เตรียมตัวในการทำนิทรรศการ การสรุปผลการจัดโครงการโดยการเก็บข้อมูลที่เป็นตัวเลข หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยก็จะได้ฝึกเกี่ยวกับการวิจัยไปในตัว” ... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 3B

“การเรียนรู้จากโครงการจะช่วยพัฒนาความรู้ด้านการวิจัย”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 2A

“การศึกษาค้นคว้าจากบริบทในชุมชน ศึกษาความเชื่อของคนในชุมชนมาเปรียบเทียบกับทฤษฎี ช่วยให้ฝึกนิสัยของการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ใฝ่เรียนรู้ได้”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 3A

“การกระตุ้นด้วยคำถามต่าง ๆ นักศึกษาก็จะต้องศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นการฝึกการใฝ่เรียนรู้ ต้องเชื่อว่าน้องเรียนรู้เองได้”... พยาบาลในสถานีนอนมัย 1B

“กิจกรรมพัฒนานักศึกษา ให้ทำรายงานสรุปคล้ายการวิจัย ออกแบบสอบถาม ใช้สถิติง่าย ๆ เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ยวิเคราะห์ แล้วสรุปเป็นรูปเล่มก็ช่วยพัฒนาด้านการวิจัย”... ศิษย์เก่า 1A

“การสรุปรายงานเป็นรูปแบบคล้าย ๆ การวิจัย การจัดโครงการที่นำเอาสถิติมาใช้ให้เป็นรูปแบบที่ดีได้ การสรุปรูปแบบนี้ก็จะช่วยให้เกิดความสามารถด้านการวิจัยแล้วจะนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมต่อ ๆ ไปได้อีก”... ศิษย์เก่า 3A

“การสอนผ่านโครงงานจะได้รับความรู้แล้วยังได้ฝึกการศึกษาค้นคว้าสร้างนิสัยการเรียนรู้ด้วยตนเอง ถ้าจะให้ดีอาจารย์น่าจะจัดเวทีการแลกเปลี่ยนการจัดโครงงานให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกัน” ... ศิษย์เก่า 2B

8. ศึกษาประสบการณ์ต่อกระบวนการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ด้านภาวะผู้นำ

พยาบาลที่ต้องทำงานในสถานการณ์วิกฤตมีความเครียดสูง ประกอบกับประชาชนมีความอ่อนไหวของสภาพความเป็นอยู่และจิตใจ สิ่งเหล่านี้ล้วนกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน พยาบาลเป็นบุคลากรด้านสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงพบว่าคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วย กล้าตัดสินใจ ปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี มีความเป็นผู้นำ วิเคราะห์ตนเองและเข้าใจตนเอง เป็นอีกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ยะลา ตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยจึงทำการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษากระบวนการสร้างให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวโดยการบูรณาการแนวคิดการพยาบาลเชิงวัฒนธรรม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้ข้อสรุปว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยให้อิสระกับนักศึกษาในการคิดรูปแบบวิธีการเพื่อให้นักศึกษาฝึกความสามารถในการตัดสินใจ ทั้งกิจกรรมบันเทิง กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา กิจกรรมเกี่ยวกับการอาสาพัฒนา ให้อิสระในการจัดกิจกรรมของนักศึกษา เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ไปร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษากับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเปิดโอกาสให้นักศึกษาร่วมกันวางแผนกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยนักศึกษาต้องร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ช่วยพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวได้ ดังตัวอย่างการสนทนาผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ให้อิสระนักศึกษาในการเลือกวิธีการจัดกิจกรรมเอง อาจารย์เป็นที่ปรึกษาที่พอ การที่นักศึกษามีอิสระจะพัฒนาความเป็นผู้นำ หรือนักศึกษาที่ไม่สามารถเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมก็ได้ฝึกการเป็นผู้ตาม”... อาจารย์พยาบาล 1A

“วางแผนกิจกรรมพัฒนานักศึกษาตั้งแต่ต้นปี เพื่อให้นักศึกษาจะได้วิเคราะห์ความมากน้อยของกิจกรรมและได้กิจกรรมที่หลากหลาย ฝึกความสามารถในการวางแผน รวมทั้งจะเกิดการแบ่งงานก็พัฒนาภาวะผู้นำได้”... อาจารย์พยาบาล 2A

“ให้อิสระในการจัดกิจกรรมของนักศึกษาแต่ก็ต้องตกลงกันอย่างเป็นระบบก่อนว่าจะจัดกิจกรรมอะไร รูปแบบอย่างไร...การให้อิสระกับนักศึกษาคิด ตัดสินใจ น่าจะช่วยพัฒนาทั้งด้านภาวะผู้นำ การตัดสินใจได้เป็นอย่างดี”... อาจารย์พยาบาล 3A

“ให้อิสระในการจัดกิจกรรมคิดว่าน่าจะช่วยพัฒนาทั้งด้านภาวะผู้นำ การตัดสินใจได้เป็นอย่างดี”...อาจารย์พยาบาล 2B

“การจัดโครงการพัฒนานักศึกษาดึงอาศัยการวางแผน มอบหมายงานและลงมือปฏิบัติช่วยพัฒนานักศึกษาให้มีภาวะผู้นำได้”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 1A

“การฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยช่วยให้ได้ฝึกการตัดสินใจ คิดอย่างเป็นระบบ คิดตัดสินใจ การฝึกบ่อย ๆ ก็ช่วยให้ นักศึกษากล้าตัดสินใจ กล้าดูแลคนไข้”.... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 3A

“การให้การพยาบาลคนไข้เป็นการใช้ทักษะในการตัดสินใจทั้งการใช้ความรู้จากการเรียนรู้อามาประกอบเข้ากับความเชื่อที่แตกต่างของคนไข้ เป็นการใช้ทักษะในการเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นเบื้องต้นของการพัฒนาภาวะผู้นำ” ... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 1B

“การให้อิสระกับนักศึกษาในการจัดกิจกรรม อาจารย์ควรเป็นที่ปรึกษาให้กับนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจของนักศึกษา”... พยาบาลโรงพยาบาลศูนย์ 2B

“ต้องเพิ่มกิจกรรมนอกหลักสูตรให้กับนักเรียน การทำกิจกรรมจะช่วยให้ นักเรียนเขาได้ฝึกหลาย ๆ อย่างที่เดียว”... พยาบาลโรงพยาบาลชุมชน 3B

“กิจกรรมพัฒนานักศึกษาดึงให้อิสระในการคิดวิเคราะห์”...พยาบาลในสถานีนามัย 1A

“การเรียนรู้กับ โครงการหรือเรียนรู้จากกิจกรรมต่าง ๆ ก็คิดว่าช่วยเรื่องของภาวะผู้นำให้กับนักศึกษาได้มากที่สุด เพราะต้องฝึกการตัดสินใจด้วย จึงเชื่อว่ากิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดช่วยพัฒนาภาวะผู้นำได้ทั้งนั้น”... พยาบาลในสถานีนามัย 1B

“การไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของจังหวัดที่ขอมาก็ช่วยพัฒนาภาวะผู้นำของนักศึกษาจากความคาดหวังของสังคมภายนอกเรื่องวินัยของนักศึกษาพยาบาล การรักษาระเบียบวินัยก็เป็นการเป็นผู้นำของตัวเอง”... ศิษย์เก่า 2A

“ไปร่วมกิจกรรมของหน่วยงานอื่น กิจกรรมพวกนี้ก็ช่วยพัฒนาภาวะผู้นำได้ เพราะเราต้องตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ได้ทำบ่อย ๆ ก็จะเก่งขึ้น ตัดสินใจดีขึ้น”... ศิษย์เก่า 2B

“การที่นักศึกษาได้มีอิสระในการคิดจะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำ”... ศิษย์เก่า 3B

จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ในภาพรวม ตั้งแต่สถานการณ์ความไม่สงบ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชน คุณลักษณะบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์และแนวทางการจัดการศึกษา สรุปเป็นผังกรอบแนวคิดได้ ดังภาพที่ 9